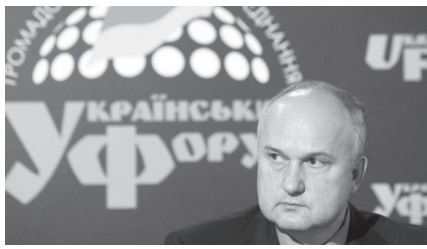

Путінська «закладка»?

Чому ексрозвідник Ігор Смешко безупинно намагається повернутися у владу
» стор. 4

Діти і гривні

Де взяти кошти на популістські президентські проєкти?

» стор. 7

Новий рік без олів'є

Готуємо вишукані салати до святкового столу

» стор. 14

Україна молода

Вівторок—серeda, 21—22 грудня 2021 року №135—136 (5867—5868)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 27,248 грн
1 € = 30,857 грн
1 руб. = 0,368 грн

Паливний ребус

Для протидії січевим морозам влада сподівається на «вугільні каравани» з Америки та планує спалювати у ТЕЦ дорогий імпортований газ

» стор. 6

Не потурбувавшись про енергетичну безпеку України влітку, влада тепер змушена сподіватися на чудо, теплу зиму або... олігарха Ріната Ахметова, з яким вона веде публічну боротьбу. Саме його ДТЕК завозить зараз великий обсяг імпортованого вугілля.
Фото з сайту postfactum.info.

Поспішіть передплатити «Україну молоду» на наступний рік

стор. 7

Євген Чикаленко (1861-1929)
громадський діяч, видавець, благодійник,
публіцист, агроном

«Легко любити Україну до глибини душі, а ви спробуйте любити її до глибини кишені».

■ ОВВА!

ДБР сумнівається

Сім десятків працівників прокуратури з інвалідністю встигли отримати понад 14 млн пенсій

Людмила СТРИГУН

На Черкащині 71 прокурорський працівник за останні роки одержав інвалідність. Слідчі Державного бюро розслідувань за сумнівалися, що прокурори хворі. Тож взяли за своє розслідування.

Як повідомляється в ухвалі Соснівського районного суду Черкас, триває розслідування «щодо можливих фактів необґрунтованого встановлення діагнозу захворювання та відповідної групи інвалідності працівникам органів прокуратури Черкаської області, що в подальшому призвело до безпідставного нарахування пенсійних виплат та спричинення тяжких наслідків державним інтересам».

Наразі в органах прокуратури Черкащини працює 70 прокурорських працівників, яким у період з 4 грудня 2008-го по 15 грудня 2020 року й була встановлена інвалідність.

«Це може свідчити про те, що працівники закладів охорони здоров'я та медико-соціальних експертних комісій, за попередньою змовою із вказаними прокурорами, використали своє службове становище і внесли недостовірні відомості до офіційних медичних документів 71 прокурорського працівника для встановлення їм діагнозу захворювання та відповідної групи інвалідності, що спричинило тяжкі наслідки державним інтересам, які в 250 і більше разів перевищують неоподатковуваний мінімум доходів громадян», — йдеться в ухвалі суду.

Отож, вивчивши електронні декларації усіх прокурорів з інвалідністю, було встановлено, що вони отримали пенсійні виплати на загальну суму понад 14 млн 73 тис. грн.

За таких обставин у діях працівників органів прокуратури Черкаської області, закладів охорони здоров'я та медико-соціальних експертних комісій вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 366, ч. 2 ст. 364 Кримінального кодексу України.

Поки що про підозри нікому з цих прокурорів не повідомляли, але ДБР направила запити в різні владні та медичні інстанції про надання інформації та завірених копій документів за період 2008—2020 років щодо встановлення відповідної групи інвалідності прокурорам. Також ДБР клопоче про продовження строку досудового розслідування не менш ніж на 12 місяців. ■

■ АУКЦІОНИ

П'ятірка лідерів

Зростання стартової ціни за земельними лотами перевищує 200 відсотків

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині оголошено майже сотню аукціонів з оренди та відчуження сільськогосподарських земель. Загальна площа цих земельних ділянок — 427 га. Як розповіли «УМ» у Черкаській ОДА, зростання стартової ціни за цими земельними лотами перевищує 200 %.

«Наша область входить до п'ятірки лідерів разом з Київською, Львівською, Сумською та Одеською, де організовано найбільшу кількість земельних аукціонів», — зазначають у Черкаській облдержадміністрації.

Загалом у системі «Прозорро.Продажі» вже відбулися понад 300 успішних земельних аукціонів, за підсумками яких до бюджетів різних рівнів надійде понад 104,6 млн грн при оголошеній вартості лотів у майже 49 млн грн. Загальна площа успішно реалізованих земельних ділянок — 1 тис. 960 гектарів. В аукціонах уже взяли участь понад 540 учасників.

«Переважає більшість продавців — це органи місцевого самоврядування. Місцева влада все активніше використовує наданий їй ресурс для збільшення власних доходів.3», — кажуть у Черкаській ОДА.

70% торгів — землі сільськогосподарського призначення. Торги для державних і комунальних земель проводяться лише з оренди таких земель. ■

■ НА ФРОНТІ

Напруження і перешкоди

Понад сотню одиниць військової техніки збройних формувань РФ, які розміщені з порушенням Мінських домовленостей, зафіксували спостерігачі

Тарас ЗДОРОВИЛО

На передовій знову втрати: 16 грудня на Донеччині під Красногорівкою на бойовому чергуванні загинув боєць 74-го окремого розвідувального батальйону 30-річний Станіслав Запорожець. Він уночі був на бойовому чергуванні, спостерігав за супротивником у тепловізор — і саме в цей момент ворожий снайпер зробив постріл. Куля влучила солдатку в голову.

Станіслав Запорожець родом із Лисичанська, що на Луганщині. У загиблого воїна залишилася мама і молодший брат. Цього ж дня ще один український воїн отримав поранення.

Збройні формування Російської Федерації упродовж доби 19 грудня двічі порушили режим припинення вогню, один із яких із застосуванням забороненого Мінськими домовленостями озброєння. Російсько-окупаційні війська обстрілювали позиції українських захисників неподалік Новозванівки та Світлодарська: гатили з артилерії калібру 122 мм та великокаліберних кулеметів.

Українські захисники відкрили вогонь у відповідь, не застосовуючи заборонене Мінськими до-

мовленостями озброєння, та змусили противника припинити обстріли.

Станом на ранок понеділка 20 грудня порушень режиму припинення вогню з боку російсько-окупаційних військ не зафіксовано.

Українська сторона Спільного центру з контролю та координації питань припинення вогню та стабілізації лінії розмежування сторін тим часом повідомила про чергові факти порушень Мінських домовленостей з боку збройних формувань Російської Федерації на тимчасово окупованих територіях Луганської та Донецької областей.

Спостерігачами місії ОБСЄ зафіксовано розміщення на тимчасово окупованій території 102 одиниць військової техніки збройних формувань РФ, яка розміщена з порушенням Мінських домовленостей.

У зоні дій так званого 1-го армійського корпусу ЗФ РФ виявлено в районі Тернового за межами виділених місць зберігання озброєння: танки Т-72 — 34 одиниці; танки Т-64 — 14 одиниць; ББМ — 16 одиниць; з порушенням лінії відведення: САУ 2С1 — 4 одиниці; буксирувані гаубиці Д-30 — 3 одиниці.

У районі Покровка за межами виділених місць зберігання озброєння також виявлено: танки Т-72 — 15 одиниць; танки Т-64 — 2 одиниці; САУ 2С1 — 1 одиниця; ББМ — 13 одиниць.

Робота місії ОБСЄ на тимчасово окупованих територіях супроводжувалась перешкодами з боку збройних формувань Російської Федерації. Так, 17 грудня ворог двічі не дозволив патрулям місії ОБСЄ проїзд на тимчасово окуповані території через блокпости біля південного краю ділянки розведення в районі Золоте та в районі Молодіжне, що відображено в оперативному звіті місії ОБСЄ.

Також у зоні дій так званого 2-го армійського корпусу ЗФ РФ, у районах Паньківка, Стукалова Балка, Сміле та Новогригорівка, під час польотів БПЛА місії ОБСЄ було зафіксовано постановку перешкод засобами РЕБ збройних формувань РФ.

Зафіксовані порушення з боку ЗФ РФ свідчать про створення ними передумов для подальшої ескалації напруження на лінії зіткнення. А також про намагання приховати свою злочинну діяльність від міжнародних спостерігачів. ■

■ ДО ДАТИ

Ростив ідеї і свідомість

Творцем Української революції 1917—1921 років називали Євгена Чикаленка

Він створив фонд підтримки письменників, який допомагав вижити Іванові Франку, Михайлові Коцюбинському та іншим літераторам. Коштами Євгена Чикаленка було видано відомий «Словарь...» Бориса Грінченка та інші російсько-українські словники. Він поширював серію своїх брошур для селян під спільною назвою «Про ведення сільського господарства», п'ять років чекаючи дозволу царської цензури на їх видання українською мовою. Вклав 25 тисяч рублів у спорудження «Академічного Дому» у Львові.

Саме Євгенові Чикаленку належала ідея скликання Центральної Ради. Спочатку йому було запропоновано її очолити. Але він відмовився на користь Михайла Грушевського, якого запросили повернутися з Москви.

Якби не Євген Чикаленко зі своїми ідеями і великими грошми, багато імен українців, які нині фігурують у підручниках історії і на мапах

Євген Чикаленко (внизу праворуч) серед однодумців. Архівне фото.

Києва та інших міст, там не з'явилися б. Сучасники називали цього діяча творцем Української революції 1917—1921 років.

Євген Чикаленко був агрономом. У своєму селі Перишори, куди його заслала була царська поліція, він досягав рекордних урожаїв, вируч-

ку з яких спрямовував на українську національну справу. У своїх брошурах він учив селян розумно вести свої господарства. Цей достойник є нині актуальнішим, ніж був колись, бо він є прикладом служіння українському національному відродженню. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

■ ПРОТИДІЯ

Якщо завтра раптом війна

У всіх обласних та районних центрах формують загони територіальної оборони на випадок повномасштабного вторгнення РФ

Тренування територіальної оборони на полігоні Харківського інституту танкових військ.
Фото з фейсбука Данила ПОЛОЖУХНА.

Навчання Сил територіальної оборони Харківщини, в яких узяли участь понад 500 резервістів та членів патріотичних організацій регіону, пройшли днями на Слобожанщині на полігоні інституту танкових військ. Під час одноденного тренування на десяти спеціально підготовлених майданчиках були відпрацьовані дії солдатів у наступі та в обороні, способи переміщення військових на полі бою, несення служби на блокпостах, методи евакуації пошкодженої техніки та розмінування територій.

Керували навчальним процесом фахівці 113-ї бригади тероборони Харківського регіону. А також інструктори військових вузів Харкова, Державної прикордонної служби та Національної гвардії України. Захід проводився за підтримки СБУ.

Подібна підготовка останнім часом проводиться в усіх обласних та районних центрах країни. Причому терміни формування цих частин ЗСУ можуть бути значно скорочені. Як повідомляє сайт Ukrainian Military Pages з посиланням на джерела в Міноборони, раніше був затверджений план, згідно з яким процес організації оборонної вертикалі (від загального командування до невеликих бригад) міг завершитися до літа наступного року. Нині ж, коли загроза з боку РФ стала більш очевидною, кінцевим терміном

утворення Сил тероборони військові називають 15 січня.

Наразі йдеться про відкриття чотирьох управлінь у Дніпрі, Чернігові, Одесі та Рівному чисельністю близько

100 осіб. Нині діючі 25 регіональних бригад будуть реорганізовані так, аби кількість батальйонів відповідала числу районів, утворених після адміністративної реформи. У

кожній з таких бригад на постійній основі служитиме від 300 до 450 осіб. Вони забезпечуватимуть розгортання батальйонів до повного штату, якщо сусідня держава таки

зважиться на відкриту поглиблену агресію.

Загалом постійна чисельність Сил територіальної оборони складатиме 10 тис. осіб. Решту посад у цих частинах комплектуватимуть резервістами та військовозобов'язаними після оголошення мобілізації.

Територіальні центри вже зараз запрошують усіх бажаних віком до 60 років підписати військовий контракт. Досвід служби в даному випадку необов'язковий. Посади пропонують як офіцерам запасу, так і сержантам, солдатам.

Цікаво, що наразі діє заборона на прийняття на службу офіцерів запасу, але для підрозділів тероборони це «табу» знімуть уже з початку 2022 року. Вимога до віку таких претендентів — 40-55 років. Також планується дозволити переведення у бригади ТрО діючих військовослужбовців з інших частин.

Як повідомив голова РНБО Олексій Данилов, цього разу в Україні вже не трапиться ситуація 2014 року, коли військові, державні та правоохоронні органи управління відмовлялися чинити опір ворогові. На його думку, бригади тероборони будуть дієвою одиницею у разі нападу РФ. «Якщо це станеться, то всі відповідні заклади одразу стануть на захист нашої країни, — запевнив він. — І якщо хтось вважає, що це буде якась легка прогулянка, то повірте — такого не станеться». ■

Валентина САМЧЕНКО

■ СТОЛИЦЯ

Код Дюрера

У Києві відкрилася виставка до 550-ліття відомого європейського графіка

Альбрехт Дюрер. Автопортрет. 1500 р.
Фото з Вікіпедії.

експертизи АРТ-ЛАБ провели дослідження представлених творів, що підтвердило їхню автентичність.

Роботи графіка Альбрехта Дюрера (1471—1528) — це суцільний символізм. На одній із найвідоміших

гравюр різцем «Прогулянка» (близько 1496 року) хтиві наміри чоловіка видає зброя попереду, яка би мала висіти збоку; а головний убір панянки — це ознака її замжжя.

Тими ж роками датується

«Малий кур'єр» — найменша за розміром робота на виставці.

Дуже цікава «Велика Фортуна, або Немезида» (близько 1501—1502 років). Немезида — це крилата богиня-месниця, яка оберігає суспільний порядок та правила моралі, тому в її руках вуздечка. А Фортуна — покровителька хитрого щастя й успіху. В її руках має бути риг достатку, втім Дюрер зобразив чашу (і з неї доведеться випити всього досвіду до дна?)

Богиня, в якій поєднані два полярні смисли, стоїть на досить хиткій основі, — на кулі. Тобто сюжет про те, що кожен має постійно балансувати між бажаннями щастя і суспільними очікуваннями та порядками.

Представлена і ще одна з найупізнаваніших графічних робіт Дюрера — «Мадонна з мавпою» (близько 1498 року). Тварина, яку навіть у назву включили, у ті часи часто в Європі була домашньою забавкою. Утім у християнському символізмі вона ще й уособлювала Єву з її гріховними бажаннями. Тому і цей сюжет кожен може прочитувати багатопланово.

Гравюри Дюрера вже за життя художника користувалися величезним попитом, їх копіювали і... підробляли. І саме Альбрехт Дюрер уперше у судовому порядку боровся за своє авторське право. Він — художник, теоретик мистецтва і математик — підтримував дружні стосунки з більшістю видатних майстрів того часу, включно з Рафаелем та Джованні Белліні, а через Лоренцо ді Креді — з Леонардо да Вінчі. ■

До наших читачів

На відміну від електронних ЗМІ, друковані видання дуже дороговартісні у виробництві. Кожен номер газети — це папір (імпортований, тому недешевий), друк і доставка Укрпоштою, на які в останні роки постійно зростають ціни.

«Україна молода» всі ці роки витримувала конкуренцію на газетному ринку. Попри тягар збитків і мізерні зарплати співробітників, намагалася не підвищувати передплатну і роздрібну ціни, аби об'єктивна інформація була доступною для читачів. Певне зростання вартості за 2020-2021 роки — це збільшення частки відрухувань Укрпошти при тому, що до її роботи з доставки видання — безліч претензій.

І сьогодні редакція перебуває в непростому фінансовому становищі. Тому звертаємося до всіх прихильників «України молоді» підтримати улюблену газету в силу своїх можливостей. Надто ми сподіваємося на український бізнес.

Зі свого боку, ми обіцяємо не просто чесну журналістику. Ми забезпечували і будемо забезпечувати читачів об'єктивною інформацією. Ми також робитимемо все можливе для відстоювання головних національних цінностей, утвердження реальної незалежності України в час, коли за сприяння влади промосковські сили рвуться до реваншу.

Банківські реквізити для перерахування коштів:

ПП «Україна молода»
ЄДРПОУ 25593633
р/р UA 133510050000026005557338100
АТ «УкрСиббанк», МФО 351005
Призначення платежу: благодійний внесок на розвиток газети

АТ Комерційний банк «ПриватБанк»
Картка Універсальна
4149 4393 1125 0793
Картка валютна
5168 7450 1393 7674

Щиро вдячні за підтримку!
З повагою — редактор Михайло Дорошенко і колектив «України молоді»

Олександра РУДЕНКО

■ Є ПИТАННЯ

Путінська «закладка»?

Чому екстрозвідник Ігор Смешко безупинно намагається повернутися у владу

Найбільша мрія в минулому головного розвідника Ігоря Смешка — про майбутнє Піночета.
Фото з сайту bbc.com.

Час поглинає гостроту сприйняття чималої кількості минулих подій, окрім тих, що пов'язані з безпекою країни та персонажами, участь котрих трактується далеко не однозначно. І коли такі політичні персонажі тримаються на політичному олімпі, намагаючись закріпитись якщо не на самій вершині, то хоча б поблизу неї, питання і сумніви, котрі виникали десять, двадцять років тому, залишаються актуальними досі.

Серед українських миротворців, котрі служили в місіях ООН, свого часу ходила легенда про скупого майора. Він був таким жмотом, що ніколи не прав свою білизну (щоб не витратитись на тазик і порошок), а лише вивішував її на ніч за кватирку провітритись.

Кажуть, цього майора бачили у кожній країні, де служили українські військові та міліціонери, і нібито навіть у радянський час в Афганістані. І цю легенду переповідали кожній новій групі миротворців перед відправкою в країну і просили в жодному разі не брати з нього приклад, щоб не ганьбити честь українського офіцера.

Незаймано-брудна майка

Після того як з України втік експрезидент Віктор Янукович, військові дотепники порівнювали саме його з цим скупим майором. А вже він, утікаючи, прихопив із собою найцінніше, нажите «непосильною працею», а новому тимчасовому господарю Банкової, — тоді це був Олександр Турчинов, — дісталась як трофей лише ця маечка за кватиркою.

Із цієї незайманою невипраною маечкою гострослови порівнювали тодішнього новопризначеного радника в. о. президента Олександра Турчинова — шефа СБУ часів Кучми — Ігоря Петровича Смешка.

Поаяню чому, говорячи про одного з творців та екскерівника військової розвідки України, тричі голови Комітету з питань розвідки при президентові України, колишнього голови Служби безпеки України Ігоря Смешка, згадувалась саме брудна майка: дотепники зазначали, що останніми роками він дійсно «висів за вікном» і розвіювався різновекторним прапором на вітрі.

Під час царювання Януковича Смешко знайшов собі заняття — працювати балакучою головою у донецьких прокурорів та висловлювати постійний «одобрямс» усього невмілого куховарства зі створення кримінальних справ проти Юлії Тимошенко. На пару з колишнім прокурором Миколою Обіходом вони навіть звели всю свою «джинсу» в окрему книгу. Однак це не допомогло їм отримати бажані посади і прислужитись донецькій братві.

У компанії з Медведчуком

Очевидно, Янукович знав добре дволіку натуру Смешка. Бо Ігор Петрович зі шкіри ліз, щоб показати свою корисність режиму Кучми. Він так розстарався, що ще до Майдану потрапив у загальний чорний список найодіозніших представників влади — разом з міністром внутрішніх справ Білоконом, генеральним прокурором Васильєвим та главою адміністрації президента Медведчуком. Стосунки з останнім

— тема окремої розмови.

Але тоді, при Кучмі, Смешко не зумів упіймати хвилю та отримати гідну винагороду за свою брудну роботу. Під час його керівництва СБУ (2003—2005) закінчувалось утвердження у київських коридорах влади донецької команди Януковича—Ахметова. Усі його старання на благо офіційного наступника Кучми Віктора Януковича не пройшли непоміченими. Однак після Помаранчевої революції нові трюки не допомогли Смешку втриматись у кріслі, і він був звільнений у лютому 2005 року.

Кажуть, на своєму посту як у Міністерстві оборони, так і в Службі безпеки України Смешко відзначився в основному лише склеюванням корупційних схем, котрі дозволяли конвертувати адміністративний ресурс у готівку та матеріальні цінності. Але свідомо робота над іміджем як особисто, так і зусиллями невеликого пулу «джинсових» журналістів була спрямована на створення образу світового рівня суперпрофесіонала розвідки.

ці, що готувались? Чи нічого не зробила, щоб протидіяти їм? Не було за Смешка і зрушень у розкритті убивств політичних діячів — Черновола, Гетьмана, Щербаня...

Смешко назвав отруєння Ющенка фальсифікацією

Досі не виходить із поля зору запитання, яка роль пана Смешка в отруєнні на той час екскандидата в президенти Віктора Ющенка. Тим більше, що час від часу колишній головний розвідник України ставить запитання, видає версії, продукує нові звинувачення до експрезидента Віктора Ющенка.

В Ігоря Смешка досить натягнуті стосунки з Віктором Ющенком. І йдеться не лише про те, що він заперечує отруєння кандидата в президенти під час вечери, ініціатором котрої був Смешко.

Ексглава військової розвідки України, колишній голова СБУ Ігор Смешко в ефірі програми «Свобода слова Савіка Шустера» на каналі «Україна 24» 10 грудня сказав, що фак-

в Австрії були б визнані як доказ у нашому суді — і жодних проблем не було б із подальшим розслідуванням. На сьогоднішній день я сказав би, що треба порушувати кримінальну справу про фальсифікацію», — вивів ексголово СБУ нову кримінальну новелу з невідомими щодо нерозкритого отруєння Віктора Ющенка.

Лукавить колишній глава військової розвідки України, заплутує сліди. Він прекрасно знає, що міжнародна група лікарів, яка обстежила Віктора Ющенка, дійшла висновку, що його отруїли діоксином. Було відкрито кримінальне провадження, проте досі слідчі нікому не висунули обвинувачень у замаху на життя політика.

Нагадаємо, за офіційною версією, Віктора Ющенка отруїли в процесі президентської кампанії у вересні 2004 року під час вечери на дачі колишнього заступника голови Служби безпеки України Володимира Сацюка. Серед гостей був тодішній голова СБУ Ігор Смешко.

У грудні 2014 року Ющенко

Серед акціонерів, котрі вклались у кандидата Смешка, — ексглава митниці часів Віктора Януковича від комуністів Ігор Калетнік, власник «Індустріальної групи» Віталій Гайдук, багаторічний бізнес-партнер Ігоря Смешка Володимир Сацюк та інші бізнесмени й політики.

Водночас залишилось без відповіді запитання з виру подій восьмирічної давнини, тобто початку війни з Росією — чим керувався Олександр Турчинов, коли, виконуючи обов'язки президента України, взяв до себе усім відомого протеже самої Луб'янки?

Певні кричущі факти кажуть самі за себе. Скажімо, ми не маємо відповіді на запитання, якою була роль розвідки під керівництвом Ігоря Смешка під час «касетного скандалу» або історії з убивством Гонгадзе? Майор Микола Мельниченко та його компаньйони роками записували на аудіо президента України. Де була розвідка? Чи вона не володіла жодною інформацією про спецопера-

ту отруєння Віктора Ющенка не існує, а тому потрібно порушувати кримінальну справу про фальсифікацію.

«На сьогодні, за офіційними повідомленнями Генеральної прокуратури, факту отруєння кандидата в президенти Ющенка не існує. Він не здав, відповідно до Кримінально-процесуального кодексу, зразків крові, які могли б бути, згідно з нашим законодавством, визнані такими, що містять сліди отрути, — заявив колишній глава СБУ. — Якщо він не довіряв нашій правоохоронній системі ні до того, як прийшов до влади, ні після, чому не скористався тим, що в нас з Австрією договір про взаємну правову допомогу? Аналізи

заявляв, що готовий здати кров на аналіз міжнародним експертам. Смешко ж розповідав на початку 2019-го, що Ющенко та його оточення «зробили все», щоб українським правоохоронцям не дали результатів аналізів досліджень, що проводили у Відні в клініці, де лікували Віктора Ющенка.

То хто ж розвалив українську розвідку?

Це не єдина тема претензій Смешка до помаранчевого президента Ющенка. Ексглава СБУ звинувачує Віктора Ющенка в тому, що нібито саме за його президентства почалося «катастрофічне вимивання професіоналів із силових структур та військових відомств».

Проте саме Смешко був тоді головним розвідником держави та головним військовим розвідником, але, фактично, експансія російських спецслужб в Україні почалась за його головування на всіх головних розвідувальних напрямках.

То чому ж ці питання раз по раз виникають у коментарях та ефірах пана Смешка? Можемо лише припустити, що з подібними закидами звертаються до нього українці щоразу, коли він намагається повернутись на владні київські пагорби. Як от і в 2019 році, коли його партія «Сила і честь» намагалась на позачергових виборах пройти до Верховної Ради.

Політичні баталії цієї партії не були настільки цікавими, як спонсори, котрі підтримували її виборчу кампанію. І саме останнє хоч і додає певної інформації, однак ставить нові запитання і не розвіює сумнівів.

Усього партія Смешка витратила на виборчу кампанію 26,8 мільйона гривень і заручилась підтримкою декількох інвесторів.

За даними руху «ЧЕСНО», партія «Сила і честь» отримала понад 200 тисяч гривень від співпрацівника компанії «Метінвест Холдинг», що належить Рінату Ахметову.

Також серед акціонерів, котрі вклались у кандидата Смешка, — ексглава митниці часів Віктора Януковича від комуністів Ігор Калетнік, власник «Індустріальної групи» Віталій Гайдук, багаторічний бізнес-партнер Ігоря Смешка Володимир Сацюк та інші бізнесмени й політики. Така інформація була оприлюднена в телеграм-каналі Shadow Anonymous, що спеціалізується на відслідковуванні діяльності олігархів.

До того ж ЗМІ розповідали тоді про кураторів списку учасників партії Смешка. Зазначалось, що «контрольний пакет акцій» перебував у тих же Калетніка і Гаїдука, інші задовольнялися роллю міноритаріїв. Зокрема, зазначалось, що по «мажоритарці» пропозиції від партії надходили колишнім депутатам кучминського блоку «За СдУ!», а також відставним військовим з числа місцевих бізнесменів. Окрім того, подекують, що Ігор Калетнік працював над тим, аби просунути свого батька — ректора Вінницького аграрного університету, екснардепа та «ексгубернатора» Вінниччини Григорія Калетніка — знову на «губернаторський» пост області.

Цікавий ще один нюанс. Час від часу в медіа з'являлась інформація, що, мовляв, Смешко є агентом спецслужб США. Водночас закордонні експерти публічно висловлювали своє здивування високим рейтингом ексглави СБУ, що стрибнув за достатньо короткий час. А розслідувачі Shadow Anonymous упевнені, що використовувалась класична операція спецслужб США «з проведення в рейтингоносці свого агента впливу за гроші біженців, котрі перебували в РФ під контролем спецслужб».

Однак як це корелюється з зазначеними вище прізвищами, котрі, власне, і формували партію, — питання відкрите. Як і те, чиї інтереси насправді представляв і представляє в Україні колишній голова її служби розвідки Ігор Смешко. ■

РЕЗОНАНС

На могилах мертвих не сперечаються

Заява Асоціації дослідників голодоморів в Україні

Наша Асоціація заснована у 1992 р. Серед її засновників були свідки Голодомору, учені, письменники, громадські і політичні діячі — Володимир і Лідія Коваленко-Маняк, Іван Драч, Джеймс Мейс, Олесь Танюк, Мар'ян Коць, Олександр Веселова, Петро Брицький, Дмитро Каленик, Левко Лук'яненко, які відійшли у вічність. За тридцять років діяльності видано десятки меморіальних і документальних збірників, упорядковано місця масових поховань, встановлено перші в Україні пам'ятники. Ми вітали створення Українського інституту національної пам'яті, який тоді очолював відомий учений і політичний діяч Ігор Юхновський, це додавало нам певності, адже нарешті постала профільна державна установа. Дослідники Асоціації долучилися до підготовки Національних книг пам'яті жертв Голодомору в усіх областях та Києві. Рада Асоціації вітала і відкриття Національного музею Голодомору у 2008 р., тісно співпрацюючи з ним.

На порозі новий 2022 рік, тобто розпочнеться відлік 90-х роковин Голодомору. А ми все сперечаємось довкола загальної кількості його жертв. Що ж ми за нація, що ж ми за народ? У 2009 р., коли СБУ порушила кримінальну справу у причетності Сталіна до злочину-геноциду, була названа демографічна оцінка втрат — 3,9 млн осіб. Вона викликала неоднозначні відгуки істориків, громадськості, тому що у подальших її обґрунтуваннях виникли сумніви стосовно вичерпності і повноти. Певна частина істориків і демографів не сприйняли і цифру 10,5 млн, яка пролунала на Міжнародному форумі у Києві 7 вересня 2021 р.

Загальна цифра — не формальна арифметика, а меморіальний символ розтерзаної нації. Ми приречені його встановити. Моральна відповідальність лягає на всіх учасників цього дивного інтелектуального марафону, що триває в Україні 30 років. Не дорахували, як це було у 30-х роках, ми не заспокоїмо душі тих померлих, що не потраплять до нашого обліку жертв. Подавши завищену цифру, насиплемо порожні кургани. Для цього існують історики, демографи, «широка професійна громадськість», насамкінець суспільство і національний консенсус. На референдум цього питання не внесеш — буде не до сміху, а державні органи не можуть встановити урядовою постановою. Необхідно дискутувати не довкола цифр, а достовірності демографічної статистики, її вичерпності і методик підрахунків, але не за поширеним тлумаченням закону діалектики «Заперечення заперечень»: «Сам дурень!». Прикро констатувати, але зараз саме так і відбувається.

7 вересня 2021 р. пройшов Міжнародний форум, у роботі якого брали участь Президент України Віктор Ющенко (наша вдячність йому за меморіальне освячення теми Голодомору та визнання його геноцидом українського народу), міністри Кабінету Міністрів України, відомі учені, політичні і громадські діячі. На форумі представили висновок комплексної судової експертизи, яка була замовлена СБУ, та публічно пролунала цифра втрат — 10,5 млн. Вона була підтримана учасниками форуму, серед яких були і представники нашої Асоціації. Її не визнали прихильники цифри 3,9 млн, відтак почали писати і говорити про «фальсифікацію». Конкретних зауважень щодо методики підрахунків, які б стали зрозумілими для всіх, критики статистично-криміналістичної експертизи не подали. Існує лише один формат з'ясування — наукова дискусія і консенсус думок.

Асоціація — громадське об'єднання, яка має свою історію становлення і діяльності. Ми не судова установа, яка б засудувала когось, але маємо моральне право висловлювати «занепокоєння» з при-

воду тональності перепалок у пресі стосовно демографічної «амплітуди» втрат. Нас неприємно дивує заява окремих прихильників демографічної квоти 3,9 млн про те, що українці брали участь у терорі голодом, а відтак у Голодоморі-геноциді. Дуже небезпечний висновок, адже за такою аналогією, не дай Боже, можна звинуватити євреїв у Голокості, адже в гетто були внутрішні допоміжні адміністративні служби з числа євреїв. Пора зупинитись і перестати «лайкати» всіляку маячню, а також лаяти тих, хто намагається встановити кількість жертв Голодомору. Краще допоможіть, станьте поруч або окремо, але торуйте свій шлях до Храму.

Вважаємо неприйнятним взаємні звинувачення один одного, адже з обох сторін є дослідники, які не заперечують Голодомору-геноциду, принаймні декларують у своїх публічних заявах і наукових статтях. Нещодавно у пресі з'явився «Відкритий лист», підписаний істориками, журналістами, «широкою громадськістю». Одна група звинувачує іншу у фальсифікації, але у нас виникає питання про гарантії еталону об'єктивності і достовірності викривачів «фальсифікаторів». Хто є взірцем і втіленням правди? Хто вважає себе праведником? Згадують висновки експертизи Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України імені М. В. Птухи 2009 р. Але з того часу минуло 12 років, а стосовно її повноти і вичерпності, тим паче остаточного вердикту, висловлено чимало конкретних зауважень. Ніхто на них не дав належної відповіді. Альтернативні думки і підрахунки не визнаються.

У нас викликає занепокоєння зміст «Відкритого листа», а також наукова і морально-етична мотивація його підписання відомими істориками, серед яких лише кілька, які мають праці з історії Голодомору. Ніхто не заперечує їхнього внеску у дослідження проблем Голодомору та поширення правди про нього у світі. Кожен має право на висловлення своєї думки, а її достовірність встановить історіографічний дискурс і час. Але нас вразила відсутність конструктивних пропозицій, категоричність формулювань в ультимативній формі.

Ми вважаємо, що встановлення будь-яких демографічних квот стосовно кількості жертв Голодомору є неправильним. У промовах експертів та учасників Міжнародного форуму, а на ньому були і представники Асоціації, йшлося про цифру 10,5 млн як одну з можливих, а не остаточну і завершenu. На цьому наголосували промовці. Нам видається дивним категоричне встановлення «діапазону оцінок», зафіксованих у згаданому «Відкритому листі». Що означає фраза з листа: «За результатами наукових досліджень, здійснених фахівцями різних країн, діапазон оцінок втрат української людності внаслідок Голодомору лежить у межах від 2,6 млн до 5 млн. За оцінкою Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України — 3,9 млн». Нарешті нам, українцям, чи українській людності встановили кордони інтелектуальної резервації, межу демографічної осілости, яку заборонено перетинати. Чому саме 5 млн, а не 7,5 чи 9 млн (Асоціація про цю цифру зазначала ще наприкінці 90-х рр.)? «Діапазон», якщо ретельно дослідити історіографію, є доволі різний, навіть сягає 15 млн. Він давно існує у демографічних та історичних дослідженнях, починаючи з 30-х рр. Нам не відома ця загадкова соціально-демографічна оцінка «діапазону», а автори «Відкритого листа» її не розгорнули для нас. Тому виникають сумніви стосовно достовірності.

У «Відкритому листі» зазначено втішну пропозицію: «Вони не заперечують можливості зміни усталеної та юридично закріпленої цифри втрат, проте вважають, що це буде можливо лише у

Ми приречені шукати національне порозуміння довкола загальної кількості жертв.

разі появи нових науково перевірених документів». Ми згодні, тому що методи — це інструмент пізнання, а джерела — його надійна основа. Ділити мертвих за квотами — невдячна справа. Необхідно діяти спільно.

На початку 90-х рр., коли Асоціація займалася меморіальною і науково-дослідною роботою, вона не мала жодної підтримки від держави. Нам не забороняли працювати, крім закликів депутатів-комуністів і справді проросійських політиків у наступні роки. Чого варта була заява В. Януковича з трибуни ПАРЄ у квітні 2010 р.! Асоціація виступила тоді з протестом, але до нас тоді чомусь не пристали сьогоднішні критики комплексної експертизи. Дивна логіка наших колег: цифра 10,5 млн завдає шкоди міжнародному визнанню Голодомору, а його заперечення тодішнім президентом Януковичем на міжнародній арені, виходить, не перешкоджало. Необхідно бути послідовним у своїх переконаннях і діях, шановні колеги.

Ми справді шокovanі й обурені зверненням підписантів «Відкритого листа» про заборону поширення Музеєм «шкідливих для України» книг, а тим паче встановленням цензури за їх друкуванням. Що означають слова цього ультимативного документа з небезпечним відлунням драматичних періодів нашої історії: «На нашу думку, слід зупинити розповсюдження видань Музею, які мають ознаки фальсифікації документів щодо Голодомору». Хто буде визначати «ознаки фальсифікації»? Невже в Україні повертається політична цензура, а її функції будуть виконувати окремі групи учених за уподобаннями? Можливо, ситуативні «трійки»? Отже, Асоціація видала спільно з Музеєм кілька «шкідливих праць» («Енциклопедія Голодомору»; «Голод 1946—1947 рр.: Колективна пам'ять» інші), а її учені брали участь у спільних наукових конференціях. Вони пройшли наукове рецензування, публічні презентації, визнання наукової і меморіальної громадськості. Ніхто не пропонував їх забороняти, крім Росії та її сателітів. Співробітниками Музею підготовлено та опубліковано перший в Україні документальний збірник «Чорні дошки. Чернігівська область» (2021), видано навчальний посібник для шкіл, збірник архівних документів «Голодомор-геноцид 1932—1933 рр. у Дніпропетровській області: масштаб, наслідки» (2020), авторами та рецензентами яких є і члени нашої Асоціації. Це вони є «шкідливими»?

Праці деяких наших колег заборонили для поширення у Росії, а їхніх авторів

визнали «екстремістами» за висвітлення правди про Голодомор, за просування цієї теми в російських медіа. Нарешті дочекались вдячності в Україні. Наші книги спаливали у Донецьку, Луганську і Харкові у 2014-му, а осередки Асоціації у Луганській та Донецькій областях були ліквідовані під час «сепаратистського шабашу». Вважаємо неприйнятним і дуже небезпечним цей заклик. Він може стати прецедентом, адже можна легко знайти причини для цькування та навішування ярликів.

Можна сперечатися довкола кількості жертв, хоч інколи це набирає рис інтерпретаційної форми заперечення катастрофічних наслідків нашої національної трагедії. Однак вважаємо несправедливим цькування працівників Музею, обзивання їх нікчемими (гріх за Біблією), «непрофесійними» тощо. Вони розробляли концепцію функціонування другої черги Музею Голодомору-геноциду, будівництво якої поступово наближається до історичного завершення. Уже маємо в Україні сумний досвід співіснування двох концепцій Меморіалу Бабин Яр. Ми приречені шукати національного порозуміння довкола загальної кількості жертв. За інших обставин матимемо серйозні проблеми з дуже неприємними наслідками.

Пропонуємо справжнім дослідникам Голодомору продемонструвати конкретний особистий внесок і підтримати нашу конструктивну пропозицію. А проблем для вивчення вистачить для всіх. Не шукайте фальсифікаторів там, де їх немає, а продемонструйте власні зразки об'єктивності і достовірності.

Давайте для початку підготуємо спільний збірник статей про статистично-демографічні, соціально-антропологічні і правові оцінки причин і наслідків Голодомору. Не модератори від влади мають визначати цінність і правдивість наших праць, а тим паче цензура, а незалежні експерти і виважені дискусії. Ми чекаємо від академічних учених, професорів університетів написання колективної монографії «Історія Голодомору». Ось там і покажете свої здібності і навички. Продовжте розробку історії створення і діяльності системи торгівлі, яку започаткували науковці Асоціації. Можливо, хтось наважиться написати книгу про репресованих демографів і статистиків, які брали участь в організації всесоюзного перепису населення 1937 р., а згодом видати і спільну монографію. Хороша ідея для примирення. Доведіть свою наукову дієздатність конкретними справами, а не лайками один одному у фейсбуці та цькуваннями «іншого». Неправильні юристи, яких ви називаєте фальсифікаторами, встановили і довели причетність до вчинення акту Голодомору-геноциду в Україні Сталіна та його поплічників. Абсолютно не досліджена тема діяльності церкви в умовах Голодомору, а чому б не взятися за її розробку? Не звинувачуйте «іншого», а запропонуйте свої альтернативні наукові проекти, реалізуйте їх. Людино, не шукай зло поза собою, бо воно у тобі, людино.

Наукових і меморіальних проблем багато, тому за справу, колеги! Сподіваємось на появу ваших праць у 2022—2023 рр. Хай вони будуть кращими, а час нас розсудить. ■

Члени Асоціації дослідників голодоморів в Україні: Марочко В. І. — голова ради АДГУ, доктор історичних наук, професор; Нікілєв О. Ф. — доктор історичних наук, професор, м. Дніпро; Вакулишин С. М. — лауреат премії імені П. Т. Трощака Національної спілки краєзнавців, м. Київ; Зінченко А. Л. — доктор історичних наук, професор, народний депутат України першого скликання, м. Київ; Ковалівська Л. І. — педагог, автор праць про Голодомор на Пирятинщині; Суходольська Н. К. — кандидат біологічних наук, письменниця, м. Київ; Вітровчак Н. В. — пенсіонерка, краєзнавець, м. Київ; Холодницький В. Ф. — кандидат історичних наук, м. Чернівці; Улянич В. І. — кандидат історичних наук, м. Київ; Мазур І. П. — головний спеціаліст відділу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, ветеран АТО; Ушинський О. І. — фундатор Музею Голодомору у смт. Володарка Київської області, ініціатор спорудження першого пам'ятника жертвам Голодомору в Україні (1988), ветеран АТО.

Продовження теми — 10 стор.

ЕНЕРГОБЕЗПЕКА

Паливний ребус

Для протидії січевим морозам влада сподівається на «вугільні каравани» з Америки та планує спалювати у ТЕЦ дорогий імпортований газ

Олег ГАНСЬКИЙ

В Україні, попри заспокійливі заяви влади, таки катастрофічно бракує вугілля. Тож якщо державним і приватним компаніям не вдасться налагодити постачання чи перейти на інші джерела енергії, а температура у січні-лютому триматиметься морозною, то частині українців доведеться звикати до низької температури у своїх домішках. І це ще далеко не найгірша перспектива зими-2022.

ТЕСи як слабка ланка

Служба безпеки України ще у першій декаді грудня у закритому листі на адресу керівництва Кабінету Міністрів попередила про загрози зупинки тепло- та електропостачання населення через дефіцит вугілля. У документі, що перебуває у розпорядженні ЗМІ, йдеться про складну ситуацію, що утворилася у тепло- та електрогенерації внаслідок дефіциту вугілля та збільшення заборгованості.

Поєднання цих факторів, на думку аналітиків спецслужби, може призвести до неконтрольованого зростання тарифів на виробництво електричної та теплової енергії для кінцевих споживачів. За їхніми даними, до початку зими на складах було 486,2 тис. тонн палива, натомість план накопичення становить 2,632 млн тонн. Іншими словами, фактичні обсяги є упр'ятеро меншими за планові. «Проблеми з теплопостачанням можуть призвести до надзвичайних ситуацій техногенного характеру, зростання соціального напруження серед населення та дискредитації органів влади», — повідомляють у Службі безпеки.

СБУ також навила приклади ТЕС та ТЕЦ, які є природними монополістами і мають критичне значення для тепло- та електропостачання споживачів. Серед них, за визначенням правоохоронців, Слов'янська ТЕС («Донбасобленерго»), яка забезпечує місто Миколаївку Донецької області, а зупинка ТЕС зумовить відключення 14 тисяч споживачів. Також Луганська ТЕС (належить до компанії ДТЕК Ріната Ахметова), яка, за твердженням СБУ, є одним з основних джерел теплоенергії у Луганській області.

У цьому переліку також Чернігівська ТЕЦ, що забезпечує 40% мешканців цього міста, зокрема об'єкти соціальної інфраструктури: лікарні, школи тощо. А також Дарницька ТЕЦ (підпорядковується «Євро-Реконструкції»), яка постачає тепло киянам Дніпровського та Дарницького районів, працюючи на газі, а запаси вугілля відсутні.

Шмигаль сльозам не вірить

Прем'єр-міністр Денис Шмигаль обробляв інформацію Служби безпеки понад тиждень. А потім заявив, що... в енергетичній галузі держави проблеми як такої не існує, як і проблеми дефіциту вугілля в Україні, що наразі вирішена.

«Щодо наявності вугілля. Наразі баланс позитивний: ми видобуваємо та імпортуємо в сумі 2 млн тонн на місяць при споживанні 1,7 млн тонн на місяць», — розповів Шмигаль депутатам Верховної Ради України, виступаючи у будинку під куполом. За словами прем'єра, з вугіллям наразі проблеми вирішено. «Щодо запасів газу — їх абсолютно вистачає, аби спокійно пройти опалювальний сезон», — додав очільник уряду.

Утім, попри всю бравурність заяви,

в останній день минулого тижня Дениса Шмигалья запросили до офісу президента — на засідання координаційного енергетичного штабу. Там очільник Кабінету Міністрів запевнив: ситуація в енергетиці України — стабільна, контрольована, хоч і напружена. Однак і в цих умовах Україна зможе нагромадити запаси вугілля на складах ТЕС та ТЕЦ. За його словами, Україна підписала контракти щодо постачання вугілля на всі три місяці зими.

«Ми на сьогодні маємо і на грудень, і на січень, і вже розпочато договірну кампанію на лютий та на березень про імпорти постачання вугілля морем (кораблями). Обсяг поставок — понад 2 млн тонн на місяць. Це внутрішній видобуток, а також імпортованим транспортом. При цьому спалювання вугілля становитиме від 1,7 до 1,9 млн тонн. Тобто ми розуміємо, що накопичуватиметься на складах від 0,3 до 0,5 млн тонн щомісяця», — заявив прем'єр, уточнивши, що на сьогоднішній день запаси на складах уже зросли на 100 тисяч тонн — порівняно з показниками два-три тижні тому.

Денис Шмигаль також додав, що Україна успішно пройде опалювальний сезон і тарифи не підвищуватимуть. Деципо оптимізму додав керівник «Нафтогазу України» Юрій Вітренко, уточнивши, що зараз у вітчизняних підземних газосховищах є понад 15 млрд кубометрів газу. Це, за його словами, більше за показники 2008—2014 років.

Зростає імпорт. І, як не дивно, експорт вугілля

Проте віддалені від влади експерти самозаспокоєння Дениса Шмигалья та його урядовців не поділяють. Так, колишня керівниця Міністерства енергетики Ольга Буславець констатує: зі зниженням середньодобової температури повітря зростає споживання електроенергії. «Минулого робочого тижня споживання коливалося від 16,2 ГВт уночі до 22,6 ГВт при вечірньому піку. Потужність генерації ТЕС коливається від 34 до 68 ГВт. АЕС працювали із середнім навантаженням 12,4 ГВт (торік у цей період було всього 9,3 ГВт), а ТЕЦ, незважаючи на доплату за додаткову послугу, працюють із середньою потужністю всього 1,5 ГВт, що на 40% менше за торішній рівень», — написала колишня чиновниця, зазначивши, що вона сподівається на успішну спробу компенсації нестачі генерації завдяки вирішенню переведення частини вугільних ТЕС на газ. «Це питання зараз на стадії вирішення», — написала Буславець, але при цьому зазначила: незрозуміло, звідки братимуть газ у необхідному обсязі.

Наразі ж урядовці розглядають два варіанти розв'язання проблеми: активний імпорт вугілля або перехід на газ. «Ми як «Нафтогаз» останні дні пропонували навіть свою допомогу імпортувати вугілля, але поки що навіть без цієї допомоги обходяться компанії, які генерують електроенергію з вугілля», — сказав очільник компанії Юрій Вітренко, додавши, що для підтримки енергосистеми «Нафтогаз» наразі постачає природний газ ТЕЦ у Києві, Харківській ТЕЦ та Білоцерківській ТЕЦ.

«Вони розраховуються, це приємна новина», — наголосив Вітренко і розповів, що за перші два тижні грудня завдяки роботі одразу 14 блоків АЕС запаси вугілля на складах ТЕС Украї-

Якщо цьогорічна зима видасться морозною, врятувати українців зможуть хіба що законтрактовані Рінатом Ахметовим кораблі із заморським вугіллям.
Фото з сайту factor-news.info.

ни збільшилися на 18,4%, або на 71,3 тис. тонн. Зростання запасів зафіксовано на 8 із 12 ТЕС. За 11 місяців в Україну завезли 17,7 млн тонн. У січні-листопаді цього року Україна збільшила імпорт кам'яного вугілля та антрацитів на 14,9%, або на 2,3 млн тонн порівняно з тим самим періодом 2020 року. З початку року постачання досягли 17,72 млн тонн. У грошовому вираженні імпорт зріс на 32,7% і становить 2,07 млрд доларів. Роком раніше Україна закупила вугілля на 1,56 млрд.

Більшість ресурсу надійшло з Росії — 64,67%. Всього ж наш агресивний північний сусід зумів заробити за одинадцять місяців 1,34 млрд доларів. Імпорт зі США зайняв 19,25% — на 398,19 млн доларів. Казахстан продав вугілля на 220,66 млн доларів, забезпечивши 10,67% поставок. На імпорт з інших країн припало 5,41%.

Водночас експорт Україною вугілля становив 4,98 тис. т на 800 тис. доларів. Здебільшого ресурс постачали до Словаччини, Угорщини, Болгарії. Це майже чверть більше, ніж торік: у січні-листопаді 2020 року продали 2,35 тис. тонн українського вугілля на 201 тис. доларів.

Влада програв Ахметову

Нарощує імпорт вугілля і компанія Ріната Ахметова ДТЕК. «Станом на 1 жовтня ДТЕК уже законтрактував істотну частину необхідного вугілля, у тому числі було сплачено аванс у близько 45 млн доларів, а в 4-му кварталі цього року компанія додатково заплатила близько 74 млн доларів, що більше, ніж підсумковий баланс коштів станом на 1 жовтня», — повідомили у компанії, додавши, що загалом за третій та четвертий квартал компанія направила 120 млн доларів на імпортоване вугілля для забезпечення ТЕС у період опалювального періоду.

Дефіцит вугілля, за словами представників ДТЕК, виник через те, що в травні-липні 2021 року генеруючі компанії не мали грошей на закупівлю палива через аномально низькі ціни на електроенергію. А також імпорт електроенергії за демпінговими цінами. «Імпорт з Білорусі лише за період із січня по червень 2021 року відібрав у вітчизняних генеруючих компаній майже мільярд гривень, чого за тодішніми цінами вистачило б на закупівлю 350 тис. тонн вугілля. Саме стільки зараз не вистачає для забезпечення мінімально гарантованих запасів», — заявив представник бізнесу Ріната Ахметова.

У листопаді компанія імпортувала 100 тис. тонн вугілля, а за три місяці — 455 тис. тонн. Загалом укладено угоди на понад 1 млн тонн імпортованого палива. Також ДТЕК домовилася про 8 суден із вугіллям зі США та Колумбії загальним обсягом майже 545 тис. тонн. Таким чином у грудні запаси вугілля на ТЕС компанії ДТЕК зросли на 35%, тоді як запаси державних ТЕС упали на 15%.

Водночас шахти «Павлоградвугілля» і «Білозерська», що входять до складу «ДТЕК Енерго», у січні-листопаді 2021 року видобули 15,2 млн тонн

А ТИМ ЧАСОМ...

Технологія «газової війни»

У грудні російський «Газпром» перестав бронювати потужності газопроводу «Ямал—Європа» на місячній основі і використовує його на основі щоденного бронювання. Довгостроковий договір «Газпрому» на транзит через Польщу закінчився рік тому.

Зокрема, минулої суботи «Газпром» викупив транзитні потужності польської ділянки газопроводу «Ямал—Європа» лише у розмірі 6% від запропонованих обсягів: 5,2 мільйона кубометрів на добу замість запропонованих 89,1 мільйона кубів. При цьому другу добу поспіль «Газпром» не замовляє потужності під час регулярної сесії бронювання ввечері попереднього дня, а робить це на додатковій сесії — у ніч безпосередньо перед початком нової газової доби.

На газовий рік із жовтня 2020-го по вересень 2021 року «Газпром» забронював потужності на річному аукціоні, далі робив дві місячні броні — на жовтень та листопад 2021 року, викуповуючи 35% потужностей цієї магістралі.

Такі кроки, на думку експертів, є одними з головних чинників, що призводять до рекордних цін на російський газ на європейських хабах. Особливо враховуючи, що дії Росії відбуваються на тлі рішення Німеччини відкласти сертифікацію газопроводу «Північний потік-2» на другу половину 2022 року.

рядового вугілля — таким чином видобуток залишився на торішньому рівні. Всього ж компанія планує у 2021 році забезпечити видобуток близько 17 млн тонн вугілля.

Перейдемо на газ?

Тим часом влада України, розуміючи загрози відсутності вугілля на складах та ймовірності холодної зими, розглядає варіант Б — перехід теплогенерації на газ. Вартість його на європейських хабах уже сягла ціни 1 тис. 700 доларів за тисячу кубометрів. Так, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, дозволила вугільним електростанціям закуповувати газ для виробництва електроенергії.

Це рішення НКРЕКП ухвалила на своєму засіданні перед вихідними. При цьому гранична ціна закупівлі газу для таких виробників становить 4 тис. 800 грн за тисячу кубів, а послуга буде дозволена лише в опалювальний період і за крайньої потреби — у разі критичного дефіциту потужності в Об'єднаній енергосистемі країни.

НКРЕКП дозволила компанії «Укренерго» забороняти доступ до імпорту електроенергії при невідповідності імпортером графіка постачання.

Нацкомісія також дозволила позбавляти доступу до міждержавних ретинів — імпорту електроенергії — з Білорусі та Росії компанії, які виграли відповідний аукціон, але не можуть підтвердити графік поставок. Згідно з документом, графік постачання електроенергії має підтвердити оператор системи передачі суміжної держави — Білорусі чи Росії. Рішення ухвалили з метою запобігання зловживанням на ринку. Втім чи зможе воно порятувати вітчизняну теплогенерацію — питання риторичне. ■

Наталія НАПАДОВСЬКА

■ ОБІЦЯНКИ

Діти і гривні

Де взяти кошти на популістські президентські проєкти?

Дітям, народженим до 1 січня 2019 року, жодних грошей не світить.
Фото з сайту tvrezevo.info.

Нові президентські ініціативи з'являються ледь не кожного тижня: Велике будівництво, Велика реставрація, Президентський університет, Доступна іпотека, Національний авіаперевізник... І з останнього — гроші для майбутніх дітей.

6 грудня президент зареєстрував у Верховній Раді законопроект про «Економічний паспорт», який передбачає, що з 2023 року запрацює Фонд майбутніх поколінь, де накопичуватимуть гроші для дітей, які народилися після 1 січня 2019 року. Як справжній батько українського народу, Зеленський вирішив облагодіяти тих, хто народився у 2019 році, коли він прийшов до влади. У 2037 р. нині трирічні українці зможуть отримати з Фонду майбутніх поколінь понад 600 тис. грн (тобто за нинішнім курсом майже 20 тис. євро). «На руки» кошти не дадуть. Їх переказуватимуть на документально підтверджені цілі: навчання або купівлю нерухомості.

Україна — не Кувейт

Ініціатива очікувано отримала величезну порцію критики від ЗМІ та економістів, але навіть пересічні громадяни обурилися: маємо дискримінацію українців за роком народження, отже діти, «народжені до», вже можуть починати судитися щодо утиску їхніх прав як громадян України.

Аргументи економістів можна назвати категоричними: в країні з горизонтом планування максимум на рік-півтора плани навіть на п'ять років уперед, здається, ніколи не виконувалися. Що вже казати про 19? Хто може гарантувати, що до 2037 року все піде як задумано і гроші, накопичені в Фонді, не знадобляться для боротьби з наступною кризою? Та й скільки саме «важитиме» подарунок від Зеленського через 19 років з огляду на інфляцію та нестабільність вітчизняної валюти? Ніхто не прогарантує, що на ці кошти можна буде придбати хоча б велосипед.

Так, сама ідея накопичення коштів у Фонді майбутніх по-

колінь реалізована в низці країн — Бахрейн, Кувейт, ОАЕ — тобто в країнах з невеликою кількістю населення та величезною нафтовою трубою і величезним профіцитом бюджету. Але пропонувати таку ідею в країні з хронічно дефіцитним Пенсійним фондом та за принципом взяти з однієї кишені, щоб покласти в іншу, — популізм. Марія Репко, експерт Центру економічної стратегії вважає: «Фонд майбутніх поколінь — жахлива ідея, з якого боку не підійди. Він не вирішує взагалі жодного насущного питання держполітики, але розбалансує бюджет, причому всерйоз і надовго». Не погодитись було б складно, проблеми економіки така ініціатива не вирішує, але тому рейтингів та уваги електорату вирішує чудово.

Якщо вже говорити про теоретичну можливість створення такого Фонду, то вона була. Аналітик «АльфаБанку» Олександр Блінов зазначає: «Якщо щось і підходило на роль Фонду майбутніх

поколінь, то це 2,8 млрд доларів, що впали на нас буквально з неба в серпні (ковідні кошти від світової спільноти. — Ред.). Однак ці кошти вже майже повністю витрачені на покриття бюджетних витраток. За неповні пів року».

Що ж пропонує президент? Спецфонд наповнюватиметься коштами, які держава отримує від рентної плати. Відсоток відрахування зростатиме протягом 10 років залежно від виду ренти за користування надрами для видобутку корисних копалин. На даний момент ці надходження йдуть до загального фонду держбюджету. Тому можна з упевненістю сказати, що після ухвалення аналізованої законодавчої ініціативи грошей на майбутні витрати від цього джерела поменшає, проте які саме статті витратків постраждають, незрозуміло. І скільки протягом найближчих 15 років недоотримає бюджет від нестачі рентних платежів. Щоб досягти прогнозованої офісом президента вартості

активів — 1,8 трлн грн до 2037 року, передбачається з 2023-го збільшувати доходи від ренти з видобутку нафти, газового концентрату та газу. Та найбільше зростання рентних платежів передбачено для видобутку руди, і тут влада покладається на «ресурсний» закон 5600, який збільшує податки на видобування руди в разі високих на неї цін.

На питання, яким буде фінансування в разі падіння цін на руду (а таку вірогідність ніхто не виключає) відповіді немає. Також незрозуміло, чому в тому ж законі 5600 зникла згадка про «марганцеву» ренту в Україні, яка залишилася однією з найнижчих у світі, це прямих бюджетних втрат для країни. Що ж, Коломойському, вважаю, подарували близько 800 млн грн на рік, а от спроби Ахметова знизити ставки ренти на руду будуть подаватись винятково як «Ахметов проти наших дітей». «Бюджет країни міг би отримувати на 10-20 млрд грн більше ренти від копалин. Але для цього необхідно було б проаналізувати досвід інших країн і знайти логічне рішення, а не шукати компроміси з тими чи іншими зацікавленими сторонами», — переконаний економічний експерт Володимир Даценко.

Пообіцяли ці, а виконуватимуть інші?

Аби забезпечити виконання закону про Фонд майбутніх поколінь, у проєкті держбюджету на 2022 рік передбачено для цього 69 млрд грн, а в 2023 році в фонд направлять 21,8 млрд грн, зазначається в пояснювальній записці до документа. Ця сума дозволить покрити нарахування для 1,5 млн громадян, які народилися і, за оцінками ОП, народяться в «п'ятирічку» Зеленського. Кошти невеликі, але ж з кожним наступним роком кількість учасників фонду зростатиме на близько 300 тис осіб. І відповідати за ініціативу Зеленського будуть вже інші президенти — згодом щорічні поповнення мають кратно збільшитися.

Чи реально зібрати стільки грошей, як їх захистити від інфляції та в ідеалі примножити — це найскладніше пита-

ня. Зеленський не придумав нічого кращого, як вкладатися в державні облигації, що, по суті, означає ще один канал фінансування програми за рахунок бюджетних коштів та розширення внутрішнього боргу. «Президент наполягає на тому, щоб ці кошти були інвестовані у фінансові інструменти з мінімальними ризиками. Таких інструментів не так багато на фінансовому ринку, тому в основному розглядається вкладення цих коштів в ОВДП, оскільки вони, наприклад, нині мають прибутковість, вищу за інфляцію та мінімальні ризики», — наголосив у коментарі агенції «Інтерфакс-Україна» економічний радник глави держави Олег Устенко.

Нарешті, чи буде (ще неіснуючий) Фонд ефективним розпорядником і чи зможе ефективно інвестувати (або хоча б не спустити) отримані від ренти суми, адже накопичені гроші не будуть просто лежати на рахунках державних банків. Як зазначається у пояснювальній записці до законопроекту, зібрані кошти можна буде «розміщувати в економіці»: «Держава зможе створити механізми розміщення ресурсів у великі довгострокові інвестиційні проєкти». Часом не в Велике будівництво? Історія державних фондів сумна: корупційні ризики навколо фонду на трильйон із гаком гривень немислимі, і можна вже зараз прогнозувати неабияку бійку за контроль над ФБП. Експерт Валерій Ключок: «На мій погляд, корупційна складова полягатиме в тому, як операційний менеджмент майбутнього фонду прийматиме рішення про перенаправлення грошей на різні інвестиційні проєкти, в інтересах яких спостережна або будь-яка інша рада при цьому фонді прийматиме рішення про інвестування. Я припускаю, що може бути присутня корупційна складова — приймати рішення про використання коштів на програми, в яких будуть зацікавлені певні особи. У мене це викликає найбільше побоювання». Але що б там казали, іміджева привабливість законопроекту про Фонд майбутніх поколінь — неперевершена. ■

■ РЕАБІЛІТАЦІЯ

Крокуй — ти це можеш

В Україні успішно справляються з найтяжчими випадками порушення опорно-рухового апарату

Ганна ВОЛКОВА

Реабілітаційні центри Міністерства соціальної політики України мають найкраще технічне забезпечення, відтак найкращі успіхи у відновленні осіб з обмеженими фізичними можливостями. На цьому наголосила директорка Українського науково-дослідного інституту протезування, протезування та відновлення працездатності Антоніна Салєєва, яка взяла участь у форумі «4i: інклюзія», що був організований Міністерством соціальної політики України спільно з ЮНІСЕФ за підтримки ГО «Сенсоріка».

Її доповідь стосувалася впровадження роботизації та нанотехнологій у реабілітації дітей з порушенням функцій опорно-рухового апарату на прикладі інституту, який вона очолює.

«Понад 12 тисяч дітей з порушенням опорно-рухового апарату, що пройшли реабілітацію в УкрНДІпротезування за останні кілька років, не змогли б подолати свої обмеження без реабілітаційної техніки та технічних

засобів реабілітації, в яких застосовані роботизовані системи, сенсорні та інтерактивні комплекси, а також 3D-технології. Цими пристроями ми забезпечені завдяки Міністерству соціальної політики», — зазначила Антоніна Салєєва.

Зокрема, це багатофункціональний роботизований реабілітаційний тренажер для верхніх і нижніх кінцівок, система з біологічним зворотним зв'язком для відновлення ходьби, анатомічний пристрій з постійною динамічною підтримкою тіла.

Успіхи УкрНДІпротезування у плані реабілітації дітей з проблемами опорно-рухового апарату Антоніна Салєєва продемонструвала на конкретних прикладах. В одному випадку 16-річний юнак, який приїхав до інституту на візку колісному, після серії реабілітаційних вправ зараз ходить, опираючись на паличку. А 4-річний хлопчик, який був лежачим і якому лікарі не давали раніше ніяких прогнозів, наразі навчається у звичайному класі й самостійно ходить. ■

■ ПЕРЕДПЛАТА-2022

Інтернет для всіх — газета для обраних

23 грудня закінчується передплата на «Україну молоду» на наступний рік

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

З наступного року «Україна молода» виходитиме з іншою періодичністю і в новому форматі — тижневика обсягом 24 шпальти. Сподіваємось, за таких умов Укрпошта зрештою зможе вчасно доставляти газету до вихідних передплатникам, щоб вони мали можливість прочитати найцікавіші новини та статті за тиждень і ознайомитись із програмою телебачення на наступний тиждень.

Передплата на «Україну молоду» на 2022 рік триватиме до 23 грудня включно. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємось: якщо ви багато років передплатуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молодой» на 2022 рік:

на місяць — 57 грн. 08 коп.,
на квартал — 171 грн. 24 коп.,
на півріччя — 342 грн. 48 коп.,
до кінця року — 684 грн. 96 коп.
Передплатний індекс — 60970

Для організацій, юридичних осіб:

на місяць — 72 грн. 08 коп.,
на квартал — 216 грн. 24 коп.,
на півріччя — 432 грн. 48 коп.,
до кінця року — 864 грн. 96 коп.
Передплатний індекс — 01555

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере: на місяць — 4 грн., на два-три місяці — 9 грн., на чотири-шість місяців — 11 грн., на сім-дванадцять місяців — 15 грн. 30 коп.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

■ СВІТ ТВАРИН

Приручили — відповідайте

Проблема безпритульних тварин усе ще не вирішена

В. МАТИШАК
Полтава

Добрий день, шановна редакція «України молоді». Прошу, надрукуйте мого листа, бо серце болить за безпритульних тварин, а в нашій славній Полтаві з цього приводу нічого не робиться. Деякі поодинокі мешканці потроху підготовують безпритульних котиків та собак, можливо, і не потрібно цього робити, оскільки таким чином ми тільки множимо смерті. Помирає більшість тварин, дехто з них виживає, дає потомство, яке потім гине, і так по колу.

Була я на зборах в авіа-містечку, які проводила депутатка з команди, здається, Матковського. Були присутні захисники тварин з якоїсь європейської країни, показували слайди, що буцімто вже запроєктовано притулок для тварин, невдовзі почнеться будівництво.

Відкрила Майя Кадировна майданчик для вигулку домашніх собак — добра справа, тільки чотирилапим «безхаткам» від цього не легше. Навіть Верховна Рада недавно ухвалила закон на захист чотирилапих, але закон є, а робота не проводиться ніяк.

Чим гинути тваринам від холоду і голоду, то, може, влаштувати відловлення та знищення безпритульних тварин? І заявити всьому світу, що, мовляв, ми в нашій славній Полтаві вважаємо інакше, ніж у цілому цивілізованому світі, тобто думаємо, що чотирилапих «безхатків» потрібно знищувати, як тарганів чи мишей.

Якось я визирнула з вік-

на рано-вранці, а там мертва кішка і четверо мертвих же кошенят. Ну що тут робити — взяла лопату та й пішла закопувати (а мені вже 80 років), ну не викидати ж у сміттевий контейнер, бо це суворо заборонено.

Проводили минулого року стерилізацію, у нас двох кішечок простерилізували — добра справа, але ж потрібно це проводити систематично, а не час від часу, бо результат від такої роботи вийде нуль. От і зараз у нас знову багато худючих, нещасних вагітних кішок. Що з цим робити, люди?

Треба б провести підготовчу роботу — через газети, телебачення зібрати зацікавлених людей, провести конкурс, виділити тих, хто може і бажає цим займатися. Одному не під силу, а три-чотири людини на область могли б навести лад. Виділити кошти з місцевого бюджету, зібрати пожертви (є у нас дуже багаті люди, може, не відмовили б у допомозі, дехто навіть із невеликими статками виділив би якусь копійчину).

Збираю вирізки з газет, і видно, що в деяких містах навели лад або хоча б намагаються щось зробити. Он у Львові прекрасний притулок уже діє, навіть із Нідерландів чи зі Швейцарії приїздили подивитися, і дуже їм сподобалося, як там налагодили роботу. Чим же ми, полтавці, гірші? Невже у нас так і будуть десятками гинути кошенята і цуценята разом зі своїми мамками? Люди приручили кішок і собак, тож тепер повинні відповідати за них. ■

Василь ЛИЗАНЧУК,
заслужений професор
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
лауреат премії імені
В'ячеслава Чорновола в галузі
журналістики і публіцистики
Львів

*«Москва — це смерть,
а вічність — Україна»*

Дмитро Павличко

Свічки пам'яті в суботу, 27 листопада 2021 р., кровоточили жахливими муками безневинних жертв... Найновіші комплексні дослідження, які були оприлюднені на Міжнародному форумі «Масові штучні голоди: пам'ятаємо, вшановуємо», приуроченому до 100-х роковин масового штучного голоду 1921—1923 рр., 75-х роковин масового штучного голоду 1946—1947 рр. та пам'яті жертв Голодомору-геноциду українців 1932—1933 рр., моторошно вражають серце і людську гідність. Унаслідок Голодомору-геноциду 1932—1933 років Україна втратила 10 мільйонів 500 тисяч безневинних синів і дочок, із них 4 мільйони дітей. Ці жертви — результат «мудрої лєнінсько-сталінської національної політики», спрямованої на створення «щасливого майбутнього для трудящих».

Московсько-комуністичні вовкулаки знищували українців, бо вони були на заваді збереженню російської імперії під новими, червоними, прапорами та облудними інтернаціональними гаслами про дружбу між народами. Ленін, Сталін, наступні генсеки КПРС сповідували садистичний принцип: «Україна може бути, але без українців».

Микита Шаповал у статті «На смерть тирана» писав 23 січня 1924 р., що Ленін, йдучи назустріч українцям, які вимагали самостійності, казав: «Дайте їй Самостійну Україну найкраще збудуємо ми, москалі». І почалась знаменита вакханалія самоозначення України. По-чаклунському крутили пальцями перед носом у жовторотих або примітивних людей і чаклували:

■ ДО ДАТИ

Кровоточить свічка пам'яті

Єднаймося в любові до країни

«Оце тобі самостійна Україна, найкраща. Ти тільки йди в наше військо, служи нам, світової революції. І вішай, мордуй всіх інакомислячих українців. Шпіонь за ними, донось нам, лай контрреволюціонерами, білогвардійцями і т. п. Це все на користь твоєї самостійній Україні». Жовтороте або свитокожущне українство, яке не мало поняття про техніку політичного дурисвітства захожого москаля, з баранячими очима перло за московським «кудесником, вихвалало власне поневолення...»

Читаю, перечитую ці слова Микити Шаповала, а перед очима постають обдурені, контужені лєнінізмом-сталінізмом «жовтороті свитокожущники» з-під українських стріх, які допомагали «захожим москалям» забирати останню квасолину в національно свідомих українських господарів... Чорне жакіття знищення української нації вирувало на всіх землях советської імперії зла, де жили українці. Облудна брехня про «щасливе життя в СРСР» затьмарювала здоровий глузд у керівників європейських країн, Сполучених Штатів Америки.

Дуже прикро, до глибини душі боляче, що нині в Україні також є відверті й приховані прихильники сатанинської політики «крутіїства, дури-світства і канібальської жорстокості», яку здійснює убивця Путін та його кровожерливі поплічники. В умовах гібридної війни Російської Федерації проти України надзвичайно важливо, щоби кожний українець та українка усві-

домлювали: в Українській державі, яку захищаємо від зовнішніх і внутрішніх нелюдів, спираючись на визначення давньогрецького мислителя Платона, мають панувати мудрість, мужність, розважливність і справедливність.

Їхнім життєдайним підґрунтям має бути тільки українська національна свідомість кожної людини: від президента до прибиральниці, від двірника до голови Верховної Ради, від прем'єр-міністра України до сторожа, від блудниці до генеральної прокурорки... Коли пануватимуть у свідомості українські державницько-громадянські почуття і переконання, то жодним спадкоємцем лєнінізму-сталінізму і нацизму-рашизму не вдасться організувати новітній Голодомор-геноцид в Україні.

Пізнаймо правду — і вона визволить нас, сформує усвідомлення, що «Москва — це смерть, а вічність — Україна» (Дмитро Павличко). Про це мають знати всі американські та європейські народи і лідери їхніх країн, бо сьогодні українці проливають кров не лише за нашу, а й за їхню свободу. Зупинімо разом «і жах, і кров, і смерть, і відчай, і клекіт хижої орди», «звіра огидної породи, Лох-Несса холодної Неви» (Ліна Костенко).

Молімо Господа, щоб полум'я свічки пам'яті дихало доброчинністю, національною гідністю, порозумінням, любов'ю, бо «любов єднає, будує, творить, а ворожість — руйнує» (Григорій Сковорода). ■

■ ПАРНАС

У передчутті Різдва

Адель СТАНІСЛАВСЬКА
Івано-Франківськ

Коли зима з небесного склепіння розтрушує пухнастий білий сніг — проймає душу радісне тремтіння в Різдва чеканні... Стелиться до ніг пухнаста ковдра, срібною імлою повиті ранки, дні та вечори, Далекі зорі в небі неозорім для місяця прядуть сріблясті сні. Дрімають заколисані вітрами дерева, вбрані в шапки снігові, Хрустять сніжинки рипко під ногами, Мороз малює квіти на вікні... Коли зима з небесного склепіння розтрушує пухнастий білий сніг, Заб'ється серце радісним тремтінням — Різдво ось-ось вже ступить на поріг.

У Чортківському районі Тернопільської області, на березі річки з романтичною назвою Нічлава (знавці української сучасної музики пам'ятають назву тернопільського гурту під цією назвою — «Нічлава-блюз») розташований чудовий Колиндянский палац. Раніше цей населений пункт називався Райгород, а власниками були пани Володійовські. Вони подарували містечко ченцям Домініканського ордену — відтоді цю місцевість стали називати Колиндяни. Самі ж Володійовські на березі Нічлави побудували оборонний замок, а вже наступні господарі цих земель — Городиські — збудували на місці зруйнованої фортеці розкішний палац у класичному стилі з двома башточками-флігелями, який і донині зберігся, правда, вже не в такому чудовому стані. Проте й сьогодні, подорожуючи рідною країною, варто завітати в цей чарівний куточок.

ОТАКОЇ!

Харчі возили тоннами

Російський суд забув, що «їх там нет», і довів присутність російської армії на Донбасі

Чи не в цих «гуманітарних конвоях» возять харчі російським воякам?

Ігор ВІТОВИЧ

Раніше українська влада і служби держав-членів НАТО, а також незалежні аналітики багато разів доводили присутність російських військових у сепаратистських Луганській та Донецькій областях. Але Кремль незмінно торочить про «внутрішній український конфлікт» та наполягає, що «нас там немає».

А тепер російський суд у Ростові-на-Дону підтвердив присутність російської армії на Донбасі, пише інформаційний портал Znak.com. Інформація на цю тему містилася в обґрунтованні вироку. Суд у Ростові-на-Дону виніс вирок про порушення в постачанні армії харчових продуктів.

Песков: помилочка вийшла

В обґрунтуванні вироку написано, що «продукти були призначені для військових частин Збройних сил Російської Федерації, розташованих на території Донецької та Луганської Народних Республік». Зі свідчень обвинуваченого у порушеннях бізнесмена випливає, що раз на два тижні до Донбасу відправлялося близько 70 вантажівок, які разом везли 1 тис. 300 тонн продуктів харчування.

Речник Кремля Дмитро Песков відразу ж відреагував на ростовський ляп, мовляв, що це помилковий запис у судовій документації. «У самопроголошених республіках не було і немає Збройних сил РФ», — знову наголосив на своєму речник президента Росії. Відтак, за останніми даними, з інтернет-сторінки суду в Ростові-на-Дону зникла інформація, що підтверджує присутність російської армії на Донбасі. Радіо «Ехо Москви» повідомило, що при спробі відкриття відповідної сторінки з'являється повідомлення, що «інформація тимчасово недоступна». При цьому в інтернеті збереглися архівні копії судового рішення.

Отже, визнання пролунало і зафіксоване. У 2019 році Росія постачала на територію невідомої «ЛНР» та «ДНР» тисячі тонн продовольства для утримання російської армії. Постачання ще й супроводжувалося хабарами. Саме за посередництвом в хабарничтві райсуд Ростова-на-Дону минулого місяця засудив громадянина РФ В'ячеслава Забалуєва до п'яти років колонії, повідомляє Бі-Бі-Сі. Згідно з вироком, суддя Леонард Шолохов зазначив, ґрунтуючись на словах учасників процесу, що у 2019 році Забалуєв поставив під загрозу постачання продовольства для російських війсь-

ковослужбовців у самопроголошених «ДНР» та «ЛНР».

Розгляд справи розтягнувся у Кіровському суді на рік. Забалуєв, згідно з рішенням, працював заступником директора в ростовській філії компанії «Технологія», яка за контрактом з «Воєнторгом» займається харчуванням військовослужбовців. У тексті вироку написано буквально таке: підсудний займався постачанням продовольства для російських військовослужбовців, які «перебувають на постійному чергуванні на території самопроголошених Донецької та Луганської народних республік». У тексті документа наводять слова свідка про «складність та небезпеку маршруту, яка полягала в тому, що водії, ризикуючи власним життям на кордоні, знімають номери, віддають документи і під охороною приймаючої сторони прямують до місця розвантаження».

За рік до Забалуєва, у листопаді 2020 року, до 3,5 року в'язниці вже засудили головного санітарного лікаря ростовського центру санепідагляду міноборони Росії, підполковника медичної служби Георгія Гончарова. Саме йому Забалуєв, як випливає з вироку, передавав із січня до листопада 2019 року щомісяця по 90 тисяч рублів (33 тис. гривень). Це були хабари за лояльність Гончарова під час перевірки постачання.

У вироку, який ухвалив суддя Шолохов, самопроголошені «ДНР» та «ЛНР» згадані чотири рази. Продовольство, постачання якого зривали підсудні, «призначалося для відправки до військових частин збройних сил РФ, що дислокуються на території ДНР та ЛНР». Один із обвинувачених, як випливає з вироку, «займався перевіркою якості продовольства, що відправляється зі складу ТОВ «Технологія» до ЛНР та ДНР». У разі невилати хабарів, зазначено в документі, один із фігурантів погрожував зривом «постачання продукції на користь РФ та військовослужбовців РФ, які перебувають на бойовому чергуванні в ДНР та ЛНР».

То скільки їх там?

Вирок Кіровського райсуду дозволяє припустити масштаби можливої військової присутності Росії на території так званих «ДНР» та «ЛНР». Так, зазначає у вироку суддя, постачання здійснювалися з періодичністю один раз на два тижні: «Колона формувалася з понад 70 машин вантажопідйомністю близько 40 тонн і загальним об'ємом понад 1 тис. 300

тонн. До асортименту продовольства входили борошно, консерви, свіжі овочі. Сумарна вартість продовольства за одну поставку становила понад 130 млн рублів (48 млн гривень)».

За нормами загальновійськового пайка, солдату строкової служби на добу треба вживати 250 грамів м'яса, 120 грамів риби, 120 грамів крупи та бобових, 45 грамів вершкового масла, 150 грамів молока, 10 грамів сиру, 1 яйце, 900 грамів картоплі та інших овочів — капусти, моркви, цибулі, буряків, огірків та помідорів, повідомляла у 2019 році агенція ТАСС. Виходить приблизно 1,6 кілограма продовольства на одного солдата на добу.

Якщо 1 300 тонн розділити на 14 днів, то вийде 92,9 тонни на день. Якщо розділити цей показник на 1,6 кілограма продовольства, які щодня повинен отримувати російський військовослужбовець, можна дійти висновку, що на території самопроголошених республік у 2019 році теоретично міг перебувати контингент як мінімум чисельністю до 58 тисяч осіб.

Але це лише в тому випадку, якщо весь обсяг продовольства призначався для військових, виходячи з норм продовольчого забезпечення. Частина поставок могла йти на склади, передаватися якимось структурам самопроголошених республік або розподілятися як гуманітарна допомога. Отже, і кількість військовослужбовців могла бути зовсім іншою — зокрема, «Радіо Свобода» оцінює кількість людей, для яких могла призначитися провізія, в 26 тисяч.

Так, російський військовий експерт Павло Фельгенгауер вважає, що міністерство оборони, забезпечуючи військовослужбовців продовольством, не робило різниці між місцевими військовими та кадровими військовими з Росії. «Йдеться про два корпуси: у Донецьку та Луганську, в яких служать і місцеві мешканці, і громадяни Росії, які приїхали добровольцями, але є і прикріплені (кадрові) військові. — Ред., — каже він. — Усі вони входять до складу Восьмої гвардійської армії зі штаб-квартирою в Новочеркаську. Корпуси на повному забезпеченні Восьмої армії, включно з продовольством. Чисельність корпусів оцінювалася приблизно в 30 тисяч людей». Тим часом головнокомандувач збройних сил України Руслан Хомчак наприкінці листопада 2020 року оцінював чисельність кадрових російських військовослужбовців та військових інструкторів на Донбасі у 3 тисячі осіб. ■

КОНФРОНТАЦІЯ

А не забагато хочете?

Росія опублікувала «гарантії безпеки», яких очікує від Заходу

Олег БОРОВСЬКИЙ

Міністерство закордонних справ РФ опублікувало проекти договорів про безпеку з США та НАТО, які передали на розгляд американським представникам. Окрім того, Путін ще 18 листопада на засіданні колегії МЗС заговорив про гарантії з боку НАТО. За його задумом, вони мають обмежити розширення Альянсу на Схід. «Учасники, які є державами-членами Організації Північноатлантичного договору, відмовляються від будь-якої військової діяльності на території України, а також інших держав Східної Європи, Закавказзя та Центральної Азії», — пропонують росіяни.

Документ під назвою «Угода про заходи забезпечення безпеки Росії та держав-членів Північноатлантичного договору» складається з 9 статей. Військові експерти з натовських країн наголошують, що такого типу пропозиції — неприпустимі, і зауважують, що Росія намагається втягнути Захід у дискусію, яка загрожуватиме безпеці Європейського Союзу та США, — повідомляє з Москви кореспондент Польського радіо.

«Росія хоче, щоби США та НАТО взяли на себе зобов'язання, що виключають подальше розширення Північноатлантичного альянсу на країни з колишнього Радянського Союзу. Додатково Вашингтон повинен припинити створення військових баз на території країн колишнього СРСР, а також припинити з ними будь-яку військову співпрацю. Йдеться передусім про Україну та Грузію, котрі вже реалізують програми інтеграції в НАТО. Москва вимагає, щоби США та НАТО відмовилися від розгортання збройних сил поблизу кордонів Російської Федерації, а також припинили дії, які можуть становити загрозу для національної безпеки Росії. Кремль також хоче, щоби сторони Північноатлантичного договору відмовилися від розгортання ракет середньої дальності як поза власною територією, так і на власній території, з якої ці ракети могли би загрожувати другій стороні договору, тобто Росії».

Військові аналітики зауважують, що одночасно з надісланням цього проекту договору Росія посилено зосереджує під українським кордоном свої війська. Нагадаємо, що раніше Євросоюз та США застерігали Росію перед черговою агресією проти України і погрожували «серйозними економічними санкціями».

Реакція НАТО і США на «послання» не забарилася. У Білому домі заявили, що пропозиції Росії вже бачили, але не вестимуть переговорів без європейських союзників та партнерів. «Ми не підемо на компроміс за ключовими принципами, на яких будується європейська безпека, зокрема що всі країни мають право вирішувати своє майбутнє та зовнішню політику і вільні від зовнішнього втручання», — заявила речниця Білого дому Джен Псакі.

У НАТО також отримали російські пропозиції, як повідомив генсек Альянсу Єнс Столтенберг. Він заявив, що без участі України не уявляє переговорів. Пан Столтенберг ще раз нагадав про високу ціну, яку заплатить Росія за рішення напасти на Україну.

«У зв'язку з положеннями цих проектів, які стосуються нашої держави, наголошуємо, що лише Україна та члени НАТО мають право вирішувати вектор подальшого розвитку своїх відносин, зокрема і в питанні набуття Україною членства в Альянсі, — відреагували у Міністерстві закордонних справ України на проекти договору зі США та угоди з НАТО. — Таку ж позицію поділяє і сам Північноатлантичний альянс, що підтверджується, зокрема, в його заяві від 16 грудня 2021 року. Це ж стосується і винятково суверенного права України самостійно визначати розвиток відносин з іноземними державами на двосторонньому рівні, у тому числі в сфері військового співробітництва».

«Росія не буде вказувати НАТО, як слід поводитися», — заявила німецька міністерка оборони Крістіне Лямбрехт під час свого перебування з візитом у Литві. У свою чергу міністр оборони Литви Арвідас Анушаускас заявив, що Литва готова передати Україні летальну зброю на тлі загрози нового вторгнення РФ, повідомляє литовська медіакомпанія LRT. «Необхідно всіляко підтримати Україну, і Литва готова до цього, включно з передачею Україні летальної зброї», — заявив Анушаускас під час спільного брифінгу з Крістіне Лямбрехт.

У Росії висловили розчарування такими заявами. «Сигнали з Вашингтона та Брюсселя нас вкрай розчаровують», — заявив заступник міністра закордонних справ Росії Сергій Рябков, якого цитує ТАСС. Раніше речник російського президента Дмитро Песков заявив, що Україна «втрачена як партнер, союзник повністю». ■

МУЗЕЙНИЙ ПРОВУЛОК

Сторічна війна Армії УНР

Мілітарні традиції військових формувань епохи Української революції у новій виставці в Національному музеї історії

Олександр ХОМЕНКО

«Народжена волею, стверджувана зброєю!» — ця назва напрочуд вдало обрана для музейного проєкту, покликаного підсумувати розпочатий ще 2017 року у Національному музеї історії цикл відзначення 100-річчя Української революції. Революції, в якій національна державність справді в такий спосіб народжувалася і саме так стверджувалася. Упродовж 2017—2021 років ювілеєві революційного здвигу українства було присвячено низку важливих виставок, «круглих столів», громадських заходів, серед яких вирізнялося зорганізоване музейниками в 2020-му вшанування місця вічного упокоєння на Замковій горі у Києві вояків першого в добу Української революції українізованого підрозділу — Богданівського полку: в серпні 1917-го богданівці розстріляли із засідки кірасири та донські козаки «доблестной русской армии».

І ось — підсумковий проєкт як своєрідна квінтесенція зробленого, осмисленого, пережитого. Невипадкова і дата його відкриття: 6 грудня — то день початку в 1919-му Першого зимового походу Армії УНР і водночас — день створення сучасних Збройних сил України, які в 2021-му відзначили своє 30-річчя. Бо й насправду: воля і зброя — лише з цими клейнодами незалежність могла стати і, зрештою, стала реальністю.

Від минувшини — до сучасності

Найперше, що вражає на виставці, — це обличчя. Обличчя на великих банерах — як два вітрила біля центральної локації виставкового проєкту: ліворуч — ті, хто воював за Україну у військових формаціях періоду 1917—1921 років; праворуч — ті, хто за неї ж поклав життя у розпочатій Кремлем навесні 2014-го російсько-українській війні.

Тут і ті, хто добре знав загальові (Симон Петлюра, Євген Коновалець, Михайло Омелянович-Павленко і — проєкція на сучасність — генерал-майор Сергій Кульчицький: він загинув у травні 2014-го під Слов'янськом), і ті, хто або відомий був переважно фахівцям-історикам, або лише зараз повертається до нас після сторічного забуття. Але ця траєкторія життєвої долі не менш вражаюче цікава.

І говорити тут вільно про багатьох і багатьох. Згадати хоча б про уродженця Чернігівщини Михайла Зінченка — учасника Першої світової, потім — вояка 1-ї Запорозької дивізії Армії УНР. На еміграції у Словаччині він став керівником сільськогосподарського підприємства і в час гітлерівської окупації приймав на роботу євреїв, рятуючи їх у такий спосіб від смерті. Коли про це дізналися нацисти — самому довелося рятуватися втечею від немигучого розстрілу...

«Михайло Зінченко — це наш Оскар Шиндлер, і фільм про його історію ще попереду», — говорить про нього один із кураторів виставки Богдан Скопненко. Або за Христини Сушко — жінку з російської аристократичної родини, випускницю медичного факультету Лозанського університету, яка щиро перейнялася українською справою, брала участь у боях, була неодноразово поранена, отримала тяжку контузію та попри все не полишила війська і стала єдиною жінкою, яка в Армії УНР отримала старшинську рангу. Лікар Сушко визначилась за час боротьби за Українську незалежність цілковито відданою справою і визначним героїзмом», — писав про неї Головний отаман Симон Петлюра.

Або за Володимира Сікевича — навесні 1918-го він був полковником Української армії і звільняв зі своєю групою Донеччину від більшовиків. 30 квіт-

Прапор Мошенського сільського козачого куреня оборони землі української. 1917 р.

ня 1918-го його козаки в районі станції Колпакове (нині — Луганська обл. — Авт.) на міжнародно визнаному за Берестейським мирним договором (який і більшовики вимушені були підписати) кордоні України з Московщиною встановили два стовпи, розмаловані синьо-жовтими барвами. На кожному з них був тризуб, під ним напис «У. Н. Р». Козаки з групи Володимира Сікевича тоді наполегливо порекомендували персонажам із московської барлоги більше до нас не «шастать»...

А зовсім поряд у вітринах — сторічна давнєзність світлин на жовтому ламповому папері. Їх, тих автентичних фотографій, дуже небагато, проте кожна з них вражає якоюсь достоту глибиною справдешністю погляду тих, хто одного дня лишив свою хату та родину і пішов у далекий світ виборювати волю. І не повернувся вже додому — але рабом точно не став...

Надламані краї світлини стрункого юнака у військовому френчі та галіфе. Як видно з дати, до світлини ще в грудні 1925-го підклеєно аркуш із написом: «Член Громади Старш. 6-ї Січ. Стр. дивізії Сотн. Соломонівський Василь розстріляний москалями в м. Базарі (листопад, похід р. 1921) 20/XI. Походив з села Узін на Київщині. Фотографія перед од'їздом».

Побіля неї — теж позовкла, теж із надламанями краями світлина: Андрій Гулий-Гуленко, у 1921-му — командувач Бессарабської повстанської групи. Вона датована 20 квітня 1921-го — фактично, в переддень Другого зимового. І в одному шерезі з ними — світлина козака Армії УНР, одного з тисяч ще невідомих нам на ім'я: пильний погляд, френч, кашкет із тризубом на кокарді. Ми не знаємо його прізвища — але ми вже знаємо його в обличчя...

Книги імен та облич

Не менш важливими за репрезентовані тут світлини, які в цілокупності своїй втворюють своєрідну «книгу облич», на виставці «Народжена волею, стверджувана зброєю!» — і «книги імен». Вони теж своєрідні: їх дві, і своєю «альфою та омегою» вони знакують емоційні полюси цього музейного проєкту.

Перша книга — це датований серпнем 1917-го альбом з автографами членів Всеукраїнської Ради військових депутатів. Тут — вицвіт радісного піднесення українського руху в його, скористаємося формулою Павла Тичини, «золотомісний» період. Усі ще радісні і натхненні, хтось жовто-блакитни-

ми барвами заповнює простір орнаменту по берегах сторінки, розписуються всі вільно і розкуто: Симон Петлюра, Олександр Жуківський (військовий міністр УНР у час більшовицького заколоту в січні 1918-го), Володимир Кедровський (згодом — керівник Державної інспекції військ Армії УНР), Саватій Березняк, Олександр Пилькевич, Сергій Колос (у той час — член Військового клубу імені Павла Полуботка, пізніше — відомий художник-бойчукіст).

Книга друга — це прошита грубою ниткою чекістська архівно-кримінальна справа листопада 1921-го з анкетами допиту полонених козаків Волинської групи, яких по тому розстріляли під Базаром. Вона розкрита на сторінці з анкетою Івана Кулика — селянина з Яготина, який ще в 1918-му пішов в українську армію.

У правому горішньому кутку навкосо червоним олівцем — очевидно, з силою його притискали — напис: «Расстрелять». Далі — підписи «суддів» і катів. Чекіст, який із силою тиснув на червоний олівець, був цілковито переконаний, що з українським самостійництвом просто тут і зараз буде назавжди покінчено. Закопують його в цій ямі, повній людських тіл, потім зверху землею треба буде присипати — та й по всьому.

Свангельську притчу про зерно, яке, коли в землю впаде і помре, то рясний плід принесе, він, може, колись і чув, проте гадав собі, що то все «мракобесіє» і «опіум для народа». Тому й не думав він про те, що просто на його очах твориться легенда, яка, коли настане час, його ж улюблену Кремлівську імперію на шмаття рознесе. Зрештою, чому дивуватися: ще випадку такого історія не знає, аби тиранічна влада не була сліпою. І глухою разом...

Акцентований символізм

Ще одним украї важливим аспектом бачиться те, що виконавці проєкту «Народжена волею, стверджувана зброєю!» щасливо уникнули пастки, в яку часто потрапляють організатори багатьох наших виставок на історичну тематику, коли прагнуть сказати відразу і про все, і найдокладніше; не раз така надмірна ретельність спричиняє до того, що виставки перетворюються просто на склади експонатів. Натомість тут панує інша стилістика, домінантою якої — акцентований символізм.

Експонатури тут відносно небагато, однак кожен предмет «дихає» простою та часом, постаючи точкою перети-

Срібний поховальний вінок для вшанування полеглих у бою під Мотовилівкою Січових стрільців. 1919 р.

Прапор «Слава Вільній Україні». Київщина. 1918 р.

Світлина невідомого козака Армії УНР 1919—1921 рр. Фото надані НМІУ.

ну реального і знакового, конкретного й універсального, минувшини і сьогодення. Знамено Українського Запорозького полку із серпня 1917-го, під яким потім билися Січові стрільці Корпусу Євгена Коновальця; повстанський прапор Мошенського сільського козачого куреня оборони землі української (це Черкащина і антибільшовицькі повстання 1918—1920 років); срібний поховальний вінок, яким Директорія вшанувала «Лицарів Української Народної Республіки», які загинули в бою під Мотовилівкою 18 листопада 1918-го; Залізний хрест за Зимовий похід і бої 1920-го, який отримували лише ті, хто сам брав участь у цьому вражаючому рейді українського війська заплілям денікінців та більшовиків...

Ці речі — вже історія. Але водночас вони — найактуальніша, найбільш пекуча сучасність. І коли дивившись на них, коли бачиш, наприклад, цей УНРівський Хрест за Перший Зимовий похід і потім у вітрині поряд бачиш його ж на нарукавному шевроні 28-ї окремої механізованої бригади імені Лицарів Зимового Походу, починаєш чітко розуміти: те, що було тоді, в 1917—1921-му, і те, що нині, — це все одна і та сама війна. Яка триває цілий вік — навіть і трішки довше.

Різне було на цій війні: і наші успіхи, і невдачі, і слава, і трагедія, і наступ, і відступи. Зрозуміло, що її, цю війну, ми ще остаточно не виграли. Проте одне вільно ствердити беззаперечно: від часу українського революційного пробудження в березні 1917-го Москва рік за роком докладає титанічних зусиль для того, аби ми програли і капітулювали. І цілих сто років поспіль у неї нічого не виходить. ■

■ НА ВЛАСНІ ОЧІ

... І щасливі гномики на Ринку

Казковий ліс, пряникове містечко і світло зі «Щедриком» у ботсаду: передріздвяний Вроцлав дарує передчуття дива

Юлія КОСИНЬКА

Київ — Вроцлав — Київ

Налийте гжанця в чобіток

Гноми не сумують і, здається, зовсім не мерзнуть. Хоча теплий шарф у таку погоду їм зовсім не завадив би. Погода — цілком груднева. Трохи снігу, трохи зимного вітру і вологість — від Одри. Місто ста мостів і островів, місто студентів, зустрічей, приязні і тепла. Так, столиця Нижньої Сілезії — польський полосу тепла. І це відчувається. Навіть о такій порі, як нині. І — особливо о такій порі!

Вроцлав передріздвяний пахне корицею, кавою, імбирним пряником і духмяним гжанцем, зігріває приязними усмішками. Живе передчуттям...

Особливо втішений «тато-гном». Старішина вроцлавських гномів (краснолюdekів) зустрічає відвідувачів різдвяного ярмарку, яких що ближче до свят, то більше в місті. Так, Різдвяний ярмарок у Вроцлаві — важлива святкова атракція: понад 14 років приваблює особливою, казковою атмосферою, популяризує місто на туристичній мапі світу. Неодноразово перемагав у розмаїтих рейтингах: німецьке видання Die Welt визнало Вроцлавський ярмарок одним із п'яти найкрасивіших у Європі, американський сервіс The Hulfinton Post відзначив його серед ярмарків, які «ми любимо й відвідуємо щороку»; його вирізняють на одному рівні з різдвяними ярмарками Відня, Мілана, Зальцбурга, Франкфурта, Копенгагена, Мадрида і Праги. 2017 року в рейтингу Skyscanner серед 10 різдвяних ярмарків, вартих відвідання, Вроцлав опинився на першому місці, того ж року Travelist Magazin визнав його одним з найкрасивіших у Європі, а 2018-го британський The Guardian називає ярмарок у Вроцлаві серед 10 європейських міст для найкращих передсвяткових візитів. У доковідні часи впродовж місяця вроцлавський ярмарок відвідували близько мільйона гостей.

Уперше різдвяний ярмарок у столиці Нижньої Сілезії відбувся 2008 року, відтоді щороку є найбільш очікуваною зимовою подією міста. Не відбувся лише торік — через епідемічні обмеження. «І тому нас дуже тішить, що цього року в серці Вроцлава ярмарок знову відкритий для відвідувачів, — каже представниця бюро економічного розвитку Департаменту стратегії і розвитку Вроцлава пані Зузанна Морска. — І хоча з огляду на епідемію довелось скасувати традиційні паради і святкові майстер-класи для дітей, не буде також концертів та інших масових місцевих заходів, ми щасливі, що можемо зустрічати тут наших гостей. Наш ярмарок — не тільки місце закупів і дегустації смачних страв, які варто скуштувати у Вроцлаві, це насамперед осередок для родинних, товариських зустрічей і спілкування. Дедалі частіше організатори присвячують свої імпрези категоріям некомерційним, зростає відповідальність бізнесу і громадського сектору. Гасло «не тільки беру, а

й також даю» починає бути дуже помітним на нашому ярмарку. Задля цього місто разом з організатором ярмарку збільшило зону для суспільної діяльності. Зараз вона — біля святкової ялинки, місця для експонентів тут безплатні. У цій зоні представлені, зокрема, фундації допомоги хворим дітям, кулінарний маршрут Смаки Нижньої Сілезії, Нижньосілезька туристична організація».

У традиційних колоритних будинках — цього року їх 180 — можна скуштувати найкращих регіональних смаколиків. Є мед, сири, випічка, м'ясні копченості, розмаїті різносоли, фруктови й овочеві делікатеси з фермерських господарств Нижньої Сілезії та інших регіонів Польщі. Знайдете також продукти з Німеччини, Австрії, Франції, Португалії, Грузії, Італії Чилі, Перу, і (що особливо приємно!) — з України.

Окрім гастрономічних пропозицій і торговельних принад, гостей на ярмарку приваблює Будиночок під красналем, святковий Вітряк, Хатка з кошином, будиночок Миколая і будиночок на Соляній площі (з оглядовими терасами трьох рівнів). І, звісно ж, Казковий Ліс, де можна послухати казочки, отримати порцію захоплення на каруселі, відвідати інтерактивну фабрику подарунків Святого Миколая. Новинка цього року — присутність місцевих майстрів з унікальними виробами ручної роботи.

А смаковою родзинкою ярмарку залишається традиційний гжанець. Підігріте червоне вино з медом, спеціями, і цитрусовими на Вроцлавському ярмарку подають в оригінальних кухликів — чобітках. Рецепти колоритного напою змінюються. До гжанця можуть додавати сливовицю, вишневу наливку або ром. Щороку «чобітки» мають різний колір — цього року він яскраво-блакитний. Скуштувавши духмяного гжанцю, чобіток можна повернути або залишити на сувенір. Багато хто має вже цілу колекцію різдвяних вроцлавських кухликів. Ярмарок у Вроцлаві триває до кінця грудня, тож можна встигнути зробити собі такий подарунок.

Обережно: потяг дуже смачний!

«Якщо Торунь — місто пряника, то Вроцлав — його багачина», — кажуть місцеві жителі. Пересвідчитися в цьому легко. Так, пряникові будиночки до Різдва традиційно печуть у кожній польській родині. Але цього року вроцлавці змінили акцент: у найвищому будинку міста Sky Tower облаштували ціле пряникове містечко! Ви безпомилково вгадаєте потрібний напрямок, якщо завітаєте до «Колейково»: концентрований аромат ванілі, кориці і кардамону приведе у неймовірний світ святкової смакоти. Кучугури снігу, будиночки з яскравими дахами, дерева, залізнична станція, колія і потяг, який рухається рейками, — все пряникове!

«Мамусю, а можна я з'їм цього паровоза?» — запитує

Відкрийте своє серце — і Вроцлав подарує вам любов!

хлопчик, не відриваючи захопленого погляду від солодкої містерії. «Не варто, бо потяг далі не поїде!» — сміється мама. «Захват у кубі» переживає не тільки малеча: дорослі мимоволі повертаються в дитинство. І, здається, також не проти відкусити хоча б колесо у паровоза. Або схруммати дах будиночка, покритого шоколадом. На «забудову» містечка пішло 1,2 тис. пряникового тіста, 98 кг меду, 34 кг духмяних «пряникових спецій», 27 кг шоколаду, 143 лимони, 28 кг цукрової пудри і 350 яєць. Уявляєте, який масштаб? І це не рахуючи численних цукрових перлин і шоколадної стружки. Аби зберегти таку грандіозну смакоти, температуру в залі понизили на кілька градусів. Містечко з пряників залишатиметься в «Колейково» до кінця лютого, потім організатори мають намір його розібрати і законсервувати до наступного року, частково доповнивши перед наступним відкриттям новими експонатами.

Експозиція «Колейково» (залізниця) у Sky Tower — це Вроцлав у мініатюрі. Показати місто як на долоні — таким був задум, і його втілюють послідовно, крок за кроком. Тут усе по-справжньому: день змінює ніч, люди працюють, відпочивають, зустрічаються з друзями на каву, приходять на побачення, тісно спілкуються... І, звісно ж, шукають гномів. Як же у Вроцлаві без них?!

Погладьте краснолюдка на удачу

Вроцлавські гноми — візитівка і символ міста. Їхня команда невпинно зростає. Під час мого приїзду до Вроцлава у 2017-му гномів у місті було 200, сьогодні їх понад 600. Ці кумедні бронзові створіння творять що завгодно: катаються на мотоциклах, перуть

білизну, сплять на лавочках, читають книги, рахують готівку в банку, працюють дантистами і пожежниками. Мандрівникам у Вроцлаві пропонують спеціальні маршрути з умовною назвою «відшукай гномиків». Цікаво спостерігати за туристами, які ходять містом і звіряють карту. Адже доторкнутися до вроцлавського гнома — замовити собі удачу. Тож відполіровані руками туристів краснолюдки ставлять з розумінням до цих наполегливих «прибулих диваків», які раптом впадають у дитинство. Загалом це добра ідея — погладити гнома на удачу. Японським туристам, які дуже багато мандрують світом і привозять тисячі фотографій з різних міст і країн, не завжди вдається розрізнити свої світлинки. І тільки гномики безпомилково вказують їм на Вроцлав.

Ці милі вроцлавські чоловічки — символ Помаранчевої альтернативи, підпільної організації, що діяла в 1980-х у деяких польських містах. Поляки пам'ятають «Демонстрацію гномів» — ініційовану Вальдемаром Фідріхом акцію у червні 1987-го, коли на стінах вроцлавських будинків вигулькнули яскраві графіті гномиків у помаранчевих ковпаках. У такий спосіб активісти руху протестували проти абсурдної комуністичної дійсності.

Вроцлав красивий і стильний. Його тротуарами елегантні походжають у парі вишукане минуле й яскраве сучасне. Це «живе» місто — зі своїм обличчям, неповторною атмосферою, яку безпомилково упізнаєш з-поміж інших. Прекрасна ратуша XIII століття, яку будували майже 300 років, плавно поєднуючи різні архітектурні стилі — готику, ренесанс... Астрономічний годинник, за яким можна досі звіряти час. Популярна «Пивниця Свидницька» — одна з найстаріших у

Знайти гнома і забрати з собою.

Європі.

Родзинка міста — острів Тумський. Образно кажучи, «місто в місті». Тут сконцентровані сакральні заклади і споруди: кафедральний собор Івана Хрестителя, костели, духовна семінарія. Міст кохання, за яким «полюють» фотографи, звідки починаються романтичні прогулянки. На острові можна зустріти справжнього ліхтарника! Так, саме того, який приборкує темряву, засвічуючи ліхтарі. Вручну. Щовечора. І гасить над ранок. Усе, як у минулі часи...

А коли надходить вечір, у ботанічному саду університету Вроцлава оживає феєрія світла і кольорів. Дерев, «вдягнені» у яскраве різнобарв'я, лазерне, світлове шоу — сад перетворюється на містерію. Яскрава ілюмінація створює унікальний настрій: здається, що алеями і стежками саду походжає казка. І коли прогулюєшся поміж дерев, огорнених різнобарвним настроєм, а з неба, як вартівий, за всім споглядає містичний місяць, раптом чуєш звуки «Щедрика» Миколи Леонтовича. І радісне відчуття огортає тебе... Свято наближається! ■

Олена ЧЕРКАСЕЦЬ

Уже засвітилися яскраві світлові інсталяції на новорічних ялинках, тож головне свято року вже не за горами. Залишилися лічені дні, коли за святковим столом зберуться всі члени родини, аби зустріти рік Чорного (Блакитного) Водяного Тигра. Тож у передноворіччі господині метушаться й ламають голови, аби здивувати своїх домочадців та гостей розмаїттям смачних страв. Адже ми звикли, що святковий стіл має ломитися від закусок і салатів, і найбільша тарілка буде виділена для традиційного новорічного олів'є. Проте хочемо нагадати, що за східним календарем символом прийдешнього року є Чорний Водяний Тигр, який навряд чи зрадіє вареній ковбасі у салаті. Тож, аби налаштувати його до себе на увесь рік, необхідно подбати, щоб на столі були і риба, і морепродукти, і багато м'яса. І щоб Новий рік був без присмаку минулого, на заміну обридливим й надокучливим олів'є, оселедцю під шубою чи мімозі пропонуємо сучасні, ситніші й корисніші салати.

Королівський з ікрою.

Новорічний салат із креветками та болгарським перцем

Якщо ви хочете з першої хвилини відчути святковий настрій, приготуйте новорічний салат з креветками і овочами.

Візьміть 500 грамів заморожених креветок, помістіть у каструлю з киплячою водою, підсоліть і відваріть до готовності. На це піде не більше п'яти хвилин. Відкиньте на друшляк, а коли охолонуть — почистіть.

4 яйця відваріть і дрібно поріжте.

Пару свіжих огірочків вимийте, обсушіть рушником та наріжте кубиками. Банку консервованої кукурудзи висипте в друшляк, щоб стекла вся рідина.

Болгарський перець очистіть від насіння, потім наріжте тонкою соломкою. Якщо ви хочете, щоб новорічний салат з креветками і огірками вийшов яскравим, то використовуйте половину червоного і половину жовтого або зеленого болгарського перцю. Оливки наріжте кільцями.

А тепер займіться заправкою. Для цього вичавіть сік з половинки лимона та змішайте з 2 ложками оливкової олії, додайте чорний мелений перець і сіль за смаком.

Тепер перейдемо до формування страви: тарілку застеліть зеленим листям салату. Всі інгредієнти перемішайте з приготованим соусом та сформуруйте з них гірку. Соус можна змінити на свій розсуд, наприклад, заправити салат майонезом.

Королівський з ікрою та червоною рибою

Цей по-справжньому королівський салат сподобається навіть найвибагливішому гурману і стане фаворитом вашої вечері. А окрім ніжного смаку, він містить ще й багато корисних речовин і мікроелементів. Він чудово виглядатиме і на великій тарелі, і у порціях.

А вдало підібрані компоненти ніби доповнюють один одного, і здається, що салат тане в роті.

Отже, візьміть 4 картоплини, стільки ж яєць та відваріть їх. Потім візьміть дві середні цибулини, дрібно наріжте їх та підсмажте на сковороді до золотавого кольору.

А тепер приготуйте велику таріль. Так-так, саме велику, бо ця страва розлетиться на раз-два...

Візьміть 400 грамів сьомги і розділіть її на дві частини. Одну наріжте невеликими шматочками, іншу — рівними пластинками, якими потім прикрасите салат.

На дно тарелі викладіть нарізану рибу, зверху підсмажену цибулю й гарненько змажте майонезом. Далі натріть варену картоплю. Важливо не забувати покривати майонезом кожен шар салату. Тоді він добре просочиться і набуде ніжного смаку.

Далі — прошарок з крабовими паличками. Їх необхідно взяти 300 грамів, дрібно нарізати й рівномірно розподілити на поверхні. За бажанням їх можна натерти на тертці. І знову все щедро змажте майонезом.

Потім натріть 200 грамів сиру на крупній тертці.

Нарешті останній шар. Для цього візьміть раніше зварені яйця, відокремте білки від жовтків. Натерті білки й стануть верхнім шаром. Верхівку промажте майонезом і викладіть пластинки червоної риби так, щоб вони нагадували квіточку. Поміж риб'ячих «пелюсток» густо посипте червону ікру.

Кілька зелених штрихів петрушкою — і королівський салат з червоною рибою готовий.

А з куркою та апельсинами пробували?

Незвичайне і яскраве поєднання курячого м'яса з соком і м'якоттю плодів цитрусових перевершить усі ваші очікування. Такий салат з відвареним,

СВЯТО НАБЛИЖАЄТЬСЯ

Новий рік без олів'є

Готуємо вишукані салати до святкового столу

Салат з креветками.

З кальмарами та пекінською капустою.

смаженим або й копченим курячим м'ясом стане кращою альтернативою олів'є. Головне — вибрати якісні інгредієнти, приділити увагу нарізці і творчо підійти до процесу прикрашання страви.

Для приготування м'ясного салату традиційно використовують дієтичну грудку, що містить мінімум калорій і має дуже ніжний смак. Однак любителям соковитих закусок можна взяти гомілки, стегна або інші частини тушки, очищені від шкіри та сухожилля. Апельсинову м'якоть також необхідно очистити від плівки і мембран.

Отож 2 курячі грудки відварюємо або обсмажуємо до готовності, нарізаємо кубиками або соломкою.

150 грамів твердого сиру та 4 яйця натираємо на крупній тертці. Для салату знадобиться 3 апельсини: два нарізаємо кубиками, а один для прикраси — скибочками.

Для гостренького смаку в салат додамо корейську моркву. Можна купити готову, а можна й самому приготувати. Для цього необхідно потерти 500 грамів моркви на спеціальній тертці, додати столову ложку цукру, пів чайної ложки солі, стільки ж чорного меленого перцю, по столовій ложці оцту та рослинної олії і 1-2 зубчики часнику.

А тепер викладемо салат у форму діаметром 20 см. Ставимо її на тарілку, дно змащуємо майонезом.

Перший шар — куряче філе. Зверху робимо майонезну сіточку.

Другий шар — корейська морква, яку теж промащуємо невеликою кількістю майонезу.

Третій шар — яйця і, звісно ж, майонез.

Нарешті — апельсини прикрушуємо сиром і знову змащуємо верхівку майонезом. Прикрашаємо салат дольками апельсина, накриваємо харчовою плівкою і відправляємо просочуватися в холодильник.

Через кілька годин знімаємо форму. Салат вийшов не тільки красивою форми, а ще й яскравим та дуже смачним.

З ананасами і копченою грудкою: просто і вишукано

Цей салат для тих, хто хоче різноманітності й шукає рецепти нових оригінальних страв. Салат із кисло-солодким смаком за рахунок консервованого тропічного плоду та копченої курки сподобається усій родині. Ця страва дуже проста в

З апельсинами та куркою.

приготуванні, а інгредієнти можна змішувати між собою, викладати шарами, додавати інші продукти. То уже як забажаєте.

Для приготування відваріть 5 яєць та наріжте їх кубиками середнього розміру. 200 грамів підкопченої курячої грудки та 200 грамів твердого сиру наріжте соломкою, а ананаси — теж 200 грамів — невеличкими шматочками. Усі інгредієнти з'єднайте між собою, посоліть і заправте майонезом.

Салат з ковбасою та сухариками

Це чудовий варіант страви для святкового новорічного столу. Салат легкий та швидкий у приготуванні, але, попри це, він красивий, ситний та надзвичайно ароматний. Для його створення, крім сухариків, ще знадобиться морква по-корейськи, мисливські ковбаски, сир, спеції, а також майонез. Зверніть увагу, що головні інгредієнти слід брати в однакових пропорціях.

Спочатку нам необхідно приготувати сухарики. Для цього візьміть батон та наріжте його невеличкими кубиками. Висипте їх на розігріту сковородку з рослинною олією і підсмажте з обох боків.

Допоки шматочки батона охолоджуються, наріжте мисливські ковбаски кружечками середньої товщини.

Тепер візьміть ваш улюблений твердий сир та наріжте кубиками або соломкою.

Мисливські ковбаски, сир, сухарики та моркву по-корейськи висипте в глибоку ємність та вимішайте салат.

Усі ці інгредієнти солимо, перчимо і заправляємо майонезом. Також ви можете додати улюблені спеції, але будьте обережні, бо це може

кардинально змінити смак страви. Ретельно перемішайте салат, викладіть його на тарілку і прикрасьте зеленню.

Кальмари плюс пекінська капуста

А ось цей вишуканий салатик точно стане окрасою вашого святкового столу й не залишить байдужим нікого. Ця напрочуд легка закуска має досконалі смакові, ароматичні та візуальні характеристики, проте до його складу входять прості та доступні інгредієнти. Яйця та твердий сир роблять салат ситним, кальмари — ніжним та приємним на смак, а пекінська капуста та зелень — легким та соковитим. У комплексі ці інгредієнти формують фантастичний смак.

Візьміть 2-3 тушки кальмара та відваріть їх хвилин 5-7 у киплячій воді. А тим часом наріжте соломкою 400 грамів твердого сиру й висипте його у глибоку миску. Тепер витягніть кальмари, промийте їх холодною водою, очистіть від плівки і також наріжте соломкою.

Пекінську капусту середнього розміру вимийте, обсушіть та дрібно пошинкуйте. Видавіть у неї сік лимона і гарненько все перемішайте.

Далі зваріть 4-5 яєць, очистіть їх і наріжте невеличкими кубиками.

Зелену цибулю вимийте, подрібніть та висипте до інших інгредієнтів у миску. Посоліть, поперчіть за смаком та заправте його майонезом. Салат готовий. Викладіть його на тарілку і прикрасьте зеленню.

Тож нехай ваш Новий рік принесе багато щастя, удачі, посмішок, тепла і світла. Нехай він буде смачним, сповненим яскравими фарбами, приємними враженнями і радісними подіями. Зі святом! ■

«Ми наполегливо працюємо, аби покращити становище у турнірній таблиці, та активно шукаємо підсилення. Головна боротьба попереду. Залишитися у Серії А для «Дженоа» зараз — це як виграти Лігу чемпіонів».

■ ФУТБОЛЬНА ЄВРОПА

Трофейний порятунок

Зінченко повернувся у стартовий склад «Ман. Сіті», а Шевченко бореться за виживання й шукає підсилення для «Дженоа»

Олексій ПАВЛИШ

Старт клубної тренерської кар'єри Андрія Шевченка у рідній для нього Серії А вийшов непростим. «Дженоа» під орудою українського фахівця із семи матчів виграв лише один, та й той — у Кубку Італії проти прямого конкурента за виживання у чемпіонаті — «Салернітани». У Серії А справи генуезців йдуть набагато гірше: лише одна нічия з «Удінезе» та аж п'ять поразок (як наслідок — 18-та позиція й зона вильоту). Утім справедливості заради варто нагадати про складний графік «Дженоа» і непросту ситуацію з травмованими лідерами (лише нещодавно повернулись капітан Крішіто та кращий бомбардир команди Дестро). За два місяці Шевченко і К^о зіграли чи не з усіма італійськими грандами (попереду ще «Аталанта»), а матчів, де «грифони» могли чіплятися за очки, було, по суті, лише два — проти вже згаданого «Удінезе» та програне дербі із «Сампдорією».

Кадри для прогресу

Навіть попри непереконливий старт Шевченка, завдання залишитися в еліті не виглядає нереалістичним. По-перше, до рятівного 17-го місця, на якому зараз перебуває «Спеція» Віктора Коваленка, лише три пункти. До того ж у січні-лютому 2022 року календар у генуезців буде простішим.

Не варто забувати і про трансферне вікно, яке офіційно відкривається 1 січня, але роботу над підсиленням нові власники клубу ведуть уже зараз. Одразу після призначення Шевченка італійські ЗМІ активно писали про плани «Дженоа» запросити одразу трьох українців — Миколенка, Ярмоленка та Зінченка. Проте тренер заявив, що клуб поки не може запрошувати гравців без паспорта ЄС. Та й самі перераховані футболісти навряд чи захочуть переїжджати на Апенніни. Якщо вірити ЗМІ, динамівець Миколенко вже однією ногою в АПЛ, Зінченко у грудні став усе частіше виходити в основі «Ман. Сіті» та цілком задоволений роллю стабільного гравця ротації одного з найсильніших клубів Англії. А Ярмоленко, попри те, що останнім часом не грає за «Вест Хем» у Прем'єр-лізі, отримує достатньо часу в Лізі Європи, де у лондонців непогані шанси на трофей. До того ж агент Андрія Вадим Шаблій не раз говорив, що форвард налаштований допрацювати контракт із «Вест Хемом» до кінця (до літа 2022-го).

За даними місцевої преси, «Дженоа», схоже, обрала стратегію запрошення представників топклубів, які грають там не так часто. Одним із пріоритетних трансферів для генуезців називають оренду іспанського хавбека «Мілана» Саму Кастільєхо, який провів за міланців цього сезону лише чотири матчі, але може відразу стати основним у відверто ослабленій лінії атаки «грифонів». Подейкують, допомогти трансферу може й дружба Шевченка з технічним директором «россо-неррі» Паоло Мальдіні, з яким вони свого часу виграли не один трофей.

Ще один потенційний новачок команди з Генуї — хавбек «Інтера» Матіас Весіно, котрий після важкої травми ніяк не може повернутися в основу чинних чемпіонів Італії. Натомість до Мілана з Генуї може поїхати нападник Феліпе Кайседо, котрий має стати резервістом для зіркового Едіна Джеко.

Ще одним претендентом на футболку генуезців називають півзахисника «Айнтрахта» з Франкфурта Аміна Юнеса, який кілька років тому засяяв у «Аяксі», але потім повністю провалився в «Наполі».

Олександр Зінченко вперше за майже три роки відзначився «асистом» в АПЛ. Фото з сайту thetimes.co.uk.

Захисник «Динамо» Віталій Миколенко близький до переходу в англійський «Евертон». Фото з сайту fcdynamic.com.

Мало грає Юнес і в своїй нинішній команді — цього сезону лише один кубковий матч за «Айнтрахт».

Попри важкий дебют у «Дженоа», керівництво клубу Шевченку, схоже, довіряє. Та й сам тренер дивиться у майбутнє з оптимізмом, хоча й визнає, що попереду багато роботи.

«Ми наполегливо працюємо, аби покращити становище в турнірній таблиці, та активно шукаємо підсилення. Головна боротьба попереду. Залишитися у Серії А для нас зараз — це як виграти Лігу чемпіонів», — каже Шевченко.

Певний спад спостерігається і в «Аталанті» Руслана Малиновського. Після перемоги над «Юве» і «Наполі» «бергамаски» надгонали тріо лідерів у боротьбі за «скудетто», але потім програли два ключові матчі поспіль — спочатку «Вільярреалу» за місце у плей-оф ЛЧ, а потім і «Ромі» в чемпіонаті. Як наслідок, підопічні Гасперіні весною гратимуть у Лізі Європи, а в Серії А децю відпустили «Інтер» у відрив, але все ще ведуть боротьбу за медалі. Українець Малиновський чергує матчі у старті з виходами на заміну і час від часу радує фанатів результативними дальніми ударами (нещодавно — у ворота «Вільярреала»).

Нарешті отримує стабільну ігрову практику в Італії і Віктор Коваленко, який відновився після травм та адаптувався у «Спеції». В активі вихованця «Шахтаря» цього сезону 12 матчів, один гол та дві передачі.

Із Кисва — до Ліверпуля

Водночас на Туманному Альбіоні порізно складається передріздвяний період для двох представників національної команди — Зінченка та Ярмоленка. Якщо Олександр у грудні сповна скористався

відсутністю Кайла Уокера, зігравши п'ять повних матчів із шести та віддавши два «асисти» (по одному в ЛЧ і в АПЛ), то Андрій цього місяця грав лише в ЛЄ, а в чемпіонаті вже п'ять турів поспіль залишається у запасі.

Найближчим часом ще одним українським легіонером в Англії має стати лівий захисник «Динамо» Віталій Миколенко. Британські авторитетні ЗМІ переконують, що «Евертон» вже домовився про трансфер за 21-23 мільйони євро, а Віталій начебто уже підписав 5-річний контракт. Утім про угоду ані кияни, ані «іриски» поки офіційно не оголошували.

Стабільно запасним залишається в іспанському «Реалі» голкіпер Андрій Лунін. 5 січня на мадридців чекає матч Кубка короля проти нижчолігового «Алькояно» — це може бути чудовий шанс для Андрія вперше в сезоні вийти в старті «Реала». Утім на заваді цьому може стати COVID — Андрій минулого тижня вдруге за рік здав позитивний тест на коронавірус.

Яскраво проявили себе минулого уїкенду й інші українські збірники. Нападник «Бенфіки» Роман Ярмчук після дебютного гола в ЛЧ нарешті перервав голеву «засуху» і в португальській лізі, забивши там уперше з вересня. Тепер в активі Романа шість голів та п'ять «асистів» у 22 поєдинках у всіх турнірах — непогано як для дебютного сезону.

Натомість Роман Безус, який після Євро-2020 у збірній не грав, зробив ще один крок для отримання виклику в березні: на його рахунок — дві результативні передачі проти «Сент-Труйдена». Загалом в активі Безуса цього сезону два голи та п'ять передач, а його «Гент» бореться за вихід до чемпіонського «плей-оф». ■

■ ТАБЛО

Англія. Прем'єр-ліга. 17-й тур. «Норвіч» — «Астон Вілла» — 0:2, «Манчестер Сіті» — «Лідс» — 7:0 (Фоден, 8; Гріліш, 13; де Брюїне, 32, 62; Марез, 49; Стоунз, 74; Аке, 78; Зінченко («МС») — 90 хв.), «Брайтон» — «Вулверхемптон» — 0:1, «Крістал Пелас» — «Саутгемптон» — 2:2, «Арсенал» — «Вест Хем» — 2:0, «Челсі» — «Евертон» — 1:1 (Маунт, 70 — Брентвейт, 74), «Ліверпуль» — «Ньюкасл» — 3:1 (Жота, 21; Салах, 25; Александр-Арнольд, 87 — Шелві, 7).

18-й тур. «Лідс» — «Арсенал» — 1:4, «Вулверхемптон» — «Челсі» — 0:0, «Ньюкасл» — «Манчестер Сіті» — 0:4 (Р. Діаш, 5; Канселу, 27; Марез, 65; Р. Стерлінг, 86; Зінченко («МС») — 90 хв., асист), «Тоттенхем» — «Ліверпуль» — 2:2 (Г. Кейн, 13; Сон Хин Мін, 75 — Жота, 35; Е. Робертсон, 70).

Лідери: «Манчестер Сіті» — 44, «Ліверпуль» — 41, «Челсі» — 38, «Арсенал» — 32, «Вест Хем» (17 матчів) — 28, «Манчестер Юнайтед» (16 матчів) — 27.

Бомбардир: Салах («Ліверпуль») — 15.

Німеччина. Перша Бундесліга. 16-й тур. «Штутгарт» — «Баварія» — 0:5 (Гнабрі, 40, 53, 75; Р. Левандовський, 69, 72), «Армінія» — «Бохум» — 2:0, «Вольфсбург» — «Кельн» — 2:3, «Майнц» — «Герта» — 4:0, «Боруссія (М)» — «Айнтрахт Франкфурт» — 2:3, «Аугсбург» — «РБ Лейпциг» — 1:1, «Байер» — «Хоффенхайм» — 2:2 (Шик, 37, 63 — Штіллер, 80; Даббур, 83), «Боруссія (Д)» — «Гройтер Фюрт» — 3:0 (Холанд, 33, пен.), 82; Мален, 89), «Уніон» — «Фрайбург» — 0:0.

17-й тур. «Баварія» — «Вольфсбург» — 4:0 (Мюллер, 7; Упамекано, 57; Л. Сане, 59; Р. Левандовський, 88), «Айнтрахт Франкфурт» — «Майнц» — 1:0, «Бохум» — «Уніон» — 0:1, «Гройтер Фюрт» — «Аугсбург» — 0:0, «РБ Лейпциг» — «Армінія» — 0:2, «Хоффенхайм» — «Боруссія (М)» — 1:1, «Герта» — «Боруссія (Д)» — 3:2 (Бельфоділь, 51; Ріхтер, 57, 69 — Брандт, 31; Тігес, 83), «Фрайбург» — «Байер» — 2:1 (Гріфо, 33 пен.); Шаде, 84 — Арангіс, 45), «Кельн» — «Штутгарт» — 1:0.

Лідери: «Баварія» — 43, «Боруссія (Д)» — 34, «Фрайбург» — 29, «Байер», «Хоффенхайм» — 28, «Айнтрахт Франкфурт» — 27.

Бомбардир: Р. Левандовський («Баварія») — 19.

Іспанія. Ла Ліга. 18-й тур. «Сельта» — «Еспаньйол» — 3:1, «Райо Вальєкано» — «Алавес» — 2:0, «Реал Сосьєдад» — «Вільярреал» — 1:3, «Барселона» — «Ельче» — 3:2 (Ютла, 16; Гаві, 19; Ніко Гонсалес, 85 — Тете Моренте, 62; Мілья, 64), «Севілья» — «Атлетіко» — 2:1 (Ракітіч, 7; Окампус, 89 — Феліпе, 33), «Гранада» — «Мальорка» — 4:1, «Атлетік» — «Бетіс» — 3:2, «Хетафе» — «Осасуна» — 1:0, «Реал Мадрид» — «Кадіс» — 0:0.

Лідери: «Реал Мадрид» — 43, «Севілья» (17 матчів) — 37, «Бетіс» — 33, «Райо Вальєкано» — 30, «Реал Сосьєдад», «Атлетіко» (17 матчів) — 29.

Бомбардир: Бензема («Реал Мадрид») — 13.

Італія. Серія А. 18-й тур. «Лацио» — «Дженоа» — 3:1, «Салернітана» — «Інтер» — 0:5 (Перішич, 11; Дюмфріс, 33; А. Санчес, 52; Л. Мартінес, 78; Гальярдіні, 87), «Аталанта» — «Рома» — 1:4 (Крістанте, 45 (у своїй ворота) — Абрахам, 2, 82; Дзаньїоло, 27; Смоллінг, 73; Малиновський («А») — із 46 хв.), «Болонья» — «Ювентус» — 0:2, «Кальярі» — «Удінезе» — 0:4, «Фіорентина» — «Сасуоло» — 2:2, «Спеція» — «Емполі» — 1:1 (Коваленко («С») — із 72 хв.), «Сампдорія» — «Венеція» — 1:1, «Торіно» — «Верона» — 1:0, «Мілан» — «Наполі» — 0:1 (Елмас, 5).

Лідери: «Інтер» — 43, «Наполі», «Мілан» — 39, «Аталанта» — 37, «Рома», «Фіорентина» — 31.

Бомбардир: Влаховіч («Фіорентина») — 16.

Португалія. Ліга Сагрес. 15-й тур. **Найкращі результати.** «Бенфіка» — «Марітіму» — 7:1 (Д. Нуньєс, 3, 19; Жілберто, 34; Рафа Сілва, 48; Яремчук, 57; Рамуш, 86; Сеферовіч, 90+1 — Аліпур, 81; Яремчук («Б») — до 78 хв., гол+пас), «Жил Вісенте» — «Спортинг» — 0:3, «Візел» — «Порту» — 0:4, «Брага» — «Белененсеш» — 1:0.

Лідери: «Порту», «Спортинг» — 41, «Бенфіка» — 37, «Брага» — 28

ЖАХИ ДИТИНСТВА

Біллі Айліш шкодує за скоєним

Співачка в дитячі роки переглядала фільми для дорослих

Дара ГАВАРРА

Останнім часом чимало уваги до себе привертає американська попспівачка Біллі Айліш, якій днями виповнилося лише 20, — кумир підлітків і не тільки. Ще 6 пак, минулого року виконавиця збрала врожай премій «Греммі», нещодавно вийшов документальний фільм про неї, прослуховування її пісень на різних платформах зашкалює за мільярди. Не менше уваги привертає до себе й стиль співачки, адже дівчина через постійне невдоволення своїм тілом, зовнішністю ще донедавна намагалася приховати свої недоліки одягом вільного крою, недбалими зачісками з різнокольоровими пасмами. Проте віднедавна зірку почали запрошувати на фотосесії в різні модні журнали, проводити експерименти зі стилем, і Біллі Айліш раптом із кумира підлітків перетворилася на гламурну сексапілну діву з вибіленим, ретельно зачесаним волоссям, у сексуальній брендовій білизні чи в корсетах — мрію стурбованих статевими стосунками самців.

Та, як кажуть, усі проблеми дорослого життя слід шукати в дитинстві. Саме це можна сказати і про суперпопулярну співачку, адже Біллі Айліш сама зізналася в одному з останніх інтерв'ю, що почала дивитися фільми для дорослих з 11 років. За зізнанням дівчини, вона зовсім не пишасться цим, адже дивилася дуже, дуже багато подібних фільмів. Це зруйнувало її мозок, за словами виконавиці, спорож-

нило її душу. Про це вона співає у своїй баладі Male Fantasy з останнього альбому, в якій ідеться про те, що вона залишилася вдома сама і дивиться порно, щоб відволіктися від зруйнованих стосунків. Та в реальному житті саме перегляд порнофільмів спровокував у неї нічні жахи, оскільки, за її спогадами, переглянуті в дитинстві ролики були надто жорстокими й шокуючими та зовсім не «адресувалися» дітям. У дорослому житті це також нашкодило співачці, адже у своїх статевих стосунках вона часто не могла сказати «ні» там, де це було потрібно, адже, надивившись «дорослих» фільмів, вважала це нормою. «Порно — це ганьба! Жіночі тіла зовсім не такі і не для того», — вважає сьогодні Біллі Айліш. ■

Біллі Айліш.

КОНКУРЕНЦІЯ

Мільярдер проти мільярдера

Ілон Маск дає поради успішності

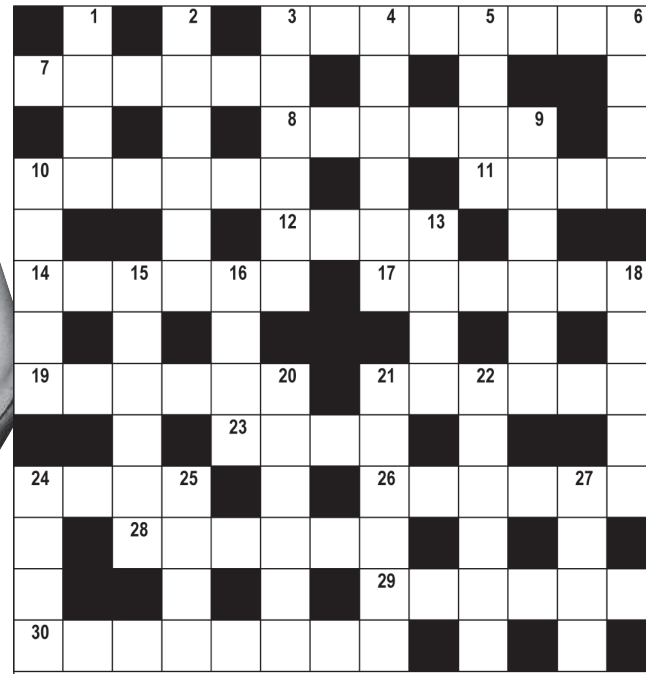
Варка ВОНСОВИЧ

Людина року за версією журналу Time Ілон Маск, відомий багатий, філантроп, візіонер і просто красень-чоловік, нещодавно потролив свого конкурента в космічній галузі, а «за сумісництвом» мільярдера Джеффа Безоса, порадивши йому менше сидіти в джакузі, а більше бувати у своїй компанії Blue Origin. І це беззастовно, адже відомо, що засновник інтернет-компанії Amazon приділяє своєму космічному проєкту лише один день на тиждень, що, на думку Маска, недо-

статньо. Ще донедавна 57-річний багатий зі статками понад 200 мільярдів Безос проводив у своїй компанії лише один день на тиждень — середу, та з осені цього року почав навідуватися туди ще по вівторках.

Натомість Ілон Маск (статки якого зашкалюють за 300 млрд) повністю віддається улюбленій справі і працює по 120 годин на тиждень, іноді без вихідних. Це вже порушило його особисте життя, адже, як розповів 50-річний візіонер в інтерв'ю на врученні звання людини року (куди він прибув із малюком-сином), його подруга і мама їхнього

1,5-річного сина — співачка Граймс — проживає і працює в Лос-Анджелесі, гастролює країною, а сам Ілон розривається між своїми двома дітьми — SpaceX і Tesla, що розташовані в Техасі. Судячи з того, як заклопотаний бізнесмен мило спілкувався з наймолодшим сином (у Маска від попереднього шлюбу з Джастін Маск народилося п'ятеро синів, проте найстарший відразу після народження помер), йому явно бракує спілкування з рідними. То, можливо, Ілону варто порадити частіше відпочивати ну якщо не в джакузі, то в лоні сім'ї? ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №112

По горизонталі:

3. Імбирна приправа, яка згадується в назві бестселера Наталі Гурницької та серіалу, який у 2021 році вийшов на СТБ. **7.** Характерний для Африки тропічний степ, де високі трави поєднуються з поодинокими чи групами дерев або чагарниками. **8.** Популярна в 1980-х попвиконавиця, одна з учасниць тріо «Арабески». **10.** Людина в хорі чи ансамблі, яка співає окремо. **11.** Корабель давньогрецького героя Ясона, на якому той із друзями рушив на пошуки золотого руна. **12.** Британський актор, який зіграв роль Рамзі Болтона в серіалі «Гра престолів». **14.** Американське місто, столиця гангстерів. **17.** Особа, прийнята на військову службу за наймом або за повинності, солдат-новобранець. **19.** Відомий український композитор, автор пісень «А липи цвітуть», «На Україну повернись», «Несу свій хрест». **21.** Вбивця Пушкіна. **23.** Суперечка, спір на інтерес. **24.** Збите і заплутане пасмо волосся як складова зачіски растаманів. **26.** Збужко, Пахльовська, Петрусенко, Білозір. **28.** Рейхсміністр авіації в Третью Рейху. **29.** Самозакохана людина, яка дбає лише про власні інтереси. **30.** Півострів у Південній Азії.

По вертикалі:

1. Давньогрецька поетка, що жила на острові Лесбос. **2.** Місце, де стоять вулики. **3.** Кубинський комуні-

стичний революціонер і багаторічний диктатор Куби. **4.** Очільник університету. **5.** Енергетична оболонка людини. **6.** Капітан першого підводного човна, герой роману Жуль Верна «20 тисяч льє під водою». **9.** Вірменський футбольний клуб. **10.** Один із чотирьох відділів шлунка жуйних тварин, у якому їжа перетравлюється шлунковим соком. **13.** Річка, на якій стоїть Петербург. **15.** Човен, збудований Ноем для порятунку від потопу. **16.** Вірусне захворювання. **18.** Сербський геніальний фізик і винахідник. **20.** Система правил і звичаїв, основа ісламського релігійного законодавства. **21.** Давньогрецький філософ, який вдені з вогнем шукав людину. **22.** Раптовий напад. **24.** Столиця Індії. **25.** Піддон для випікання. **27.** Кірка льоду на підталому снігу. ■

Кросворд №110 від 14—15 грудня

ПОГОДА

22 грудня за прогнозами синоптиків

Київ: мінлива хмарність, без істотних опадів. На дорогах ожеледиця, Вітер північно-західний, 5-10 м/с. Температура вночі -11...-13, удень -6...-8.

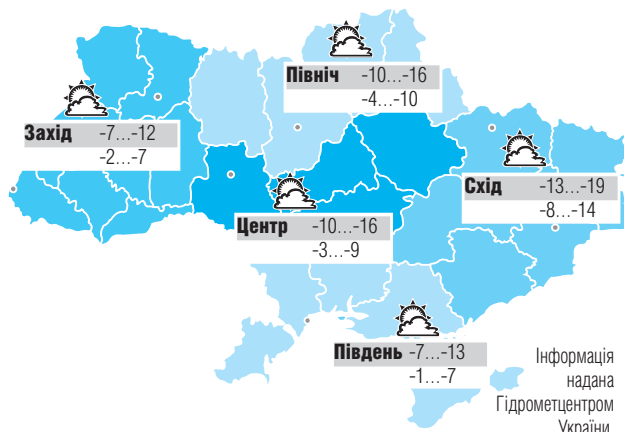
Курорти Карпат: мінлива хмарність, без істотних опадів.

Славське: вночі -11...-13, удень -5...-7.

Яремче: вночі -12...-14, удень -6...-8.

Міжгір'я: вночі -10...-12, удень -4...-6.

Рахів: вночі -10...-12, удень -5...-7.

ПРИКОЛИ

Директор банку запитує бухгалтера, який прийшов влаштуватися на роботу:

- Скільки часу ви пропрацювали на останньому місці роботи?
- Чотири роки.
- А чому звільнилися?
- Амністію оголосили.

Рабинович продає на базарі кавун. На ціннику написано: «Один кавун — 3 гривні, три кавуни — 10 гривень». Підходить чоловік і купує кавун за три гривні, потім іще один кавун також за три гривні, потім іще

один. На прощання радісно каже Рабиновичу:

— Дивись, я купив три кавуни, а заплатив лише 9 гривень! Не вміш ти торгувати!

Рабинович дивиться йому вслід: — І ось так завжди — беруть по три кавуни замість одного, а потім учать мене комерції.

— Абраме, ви стільки років жили з дружиною, а й досі ходите, тримаючись за руки.

— Та це я її тримаю, бо тільки-но відпущу, вона піде витратити гроші.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 300112 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 596—597 Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», газета виходить у вівторок—середу (спарений номер) і п'ятницю, двічі на тиждень Тираж 86734

Микола ГРИНЬ,
член Національної спілки журналістів
України
Київ — Вашингтон

Народжений у Бучачі, нині це Тернопільщина, Богдан Футей зовсім малим із батьками залишив Україну. У свої 82 роки він — відомий американський правознавець українського походження, адвокат, доктор права, професор, викладач. Півтора десяти років був суддею Федерального претензійного суду США. Громадський діяч, український патріот і добровінець.

Для побудови правової держави треба бути рабами законів

Моя перша зустріч із Богданом Петровичем Футеем відбулася понад десять років тому в стінах знаменитої Києво-Могилянської академії. «Давайте зустрінемося там біля моєї іменної аудиторії», — запропонував співрозмовник. Я посоромився розпитати, що означає оце «іменна аудиторія». Зрозумів це, коли на дверях побачив напис, що ця кімната для навчання студентів облаштована за особисті кошти судді пана Богдана Футея та його дружини пані Мирослави. І це лише один приклад його меценатства у розвиток української науки.

Через кілька хвилин ця аудиторія, в якій він, як правило, проводить свої зустрічі зі здобувачами знань світової та української юриспруденції, вщерть наповнилася галасливими студентами-правознавцями. А ще через мить до неї під бурхливі оплески цих же спудеїв, які свідчили, що вони не вперше бачать цю людину і мають величезну повагу до свого викладача, ввійшов невисокого зросту, з посивілими скронями сам пан професор. Галас студентів зник так швидко, як і розпочався. А після короткого вступного слова викладача спалахнула гаряча дискусія. Сам колись був студентом університету. Але у моїй пам'яті такого спілкування з викладачами не залишилося.

Студенти кожну краплину знань і досвіду, твердженнь, роздумів і настанов наставника всотували в себе. Про те, що законодавство в Україні, яка постала перед світом з відродженою незалежністю, має бути писане перш за все в інтересах держави. Що верховенство права — це альфа й омега життя цивілізованого, демократичного суспільства. Що суверенітет держави є досить важливим каменем у її фундаменті. Чи не найважливіша теза: все це майбутні правники мають перетворити з теорії на практичні справи в прокурорських, адвокатських чи суддівських кабінетах.

Професору був до вподоби шквал різноманітних запитань і коментарів з юриспруденції. Відчувалося задоволення такою небайдужістю, таким молодечим азартом і наснагою до знань. І викладач раз по раз підкидав у цей вогонь нову думку, аби викликати чергову хвилю жаги до знань.

Пан Богдан акцентував увагу на тезі про те, що для побудови правової держави треба бути, як наголошував Цицерон, рабами законів. Після обговорення цієї актуальної теми наставник переключив увагу слухачів на базовий і засадничий документ національної історії Сполучених Штатів Америки — Декларацію про незалежність держави. Понад дві сотні років промайнуло з часу її прийняття, утім за цей період до неї внесли мінімум поправок.

І тут лектор з прикрістю наголосив, що українці, які тільки-но відновили незалежність своєї держави, не настільки свідомі з Основним документом своєї країни, як належало б, аби надійно утримати свої завоювання. Не забув пан професор згадати американських творців держави і демократії Джефферсона, Адамса, Медісона і, звичайно ж, Вашингтона. Це ж про нього писав колись Тарас Шевченко і запитував, чи ж дідеться Україна такої людини з новим і праведним законом.

Це ж він, Вашингтон, наголошував студентам Богдан Петрович, ще 1783 року у міру власного скромного розуміння вважав, що для добробуту, для самого існування Сполучених Штатів як не-

ДІЙОВІ ОСОБИ

Богдан Футей: Закон не

Американський правник українського походження — про важливість конституції Пилипа Орлика, визнання Голодомору геноцидом та гопак на київському Хрещатику в першу річницю відновлення Незалежності України

залежної держави є мінімум життєво необхідних вимог. Поруч із непорушним союзом штатів, створенням потужної армії мають бути священна пошана до судової системи і верховенство права. Цих же постулатів дотримувалися й наступні президенти Америки. Майбутнім правознавцям молоді української держави, акцентував він, це треба не тільки знати й пам'ятати, а й дотримуватися в майбутній своїй роботі. Бо закон не може бути, мов дишло.

На посаду федерального судді номінував Рональд Рейган

Попри все пан професор неодмінно й дотепер наголошує, що українці значно раніше за американців мали напрацювання у галузі конституційного права. І підкреслює неопіненну роль у цьому процесі гетьмана Пилипа Орлика. Цей мудрий керівник держави в екзилі ще в 1710 році, тобто за 80 років до прийняття американської конституції, у фундамент державності поклав камені демократичних засад, обмеження влади уряду, приватної власності, не залежний ні від кого судовий трибунал, коли козаки мали право судити навіть гетьмана. Саме ці та інші демократичні засади, вироблені гетьманом Орликом, і запозичив до основного закону штатів один з батьків американської конституції Джеймс Медісон. Такі справедливі слова Богдана Футея на конференції в мюнхенському Українському вільному університеті в 1992 році слухачі зустріли гучними оплесками.

Ці й інші, здавалося б, прописні не тільки для правознавців позиції пан Богдан вкладав у голови студентів не лише київської Могилянки. Про це він наголошував і просив знати, мов «Отче наш», слухачів Українського вільного університету в Мюнхені, університету Пасау в Німеччині, студентів Національного університету імені Тараса Шевченка та Львівського університету імені Івана Франка, інших вузів України. Не менш затребуваний він як викладач і в навчальних закладах Сполучених Штатів. У країні, де зарекомендував себе спеціалістом з державного устрою, конституційного права та інших галузей, якими опікується із зав'язаними очима богиня Феміда.

Перед студентами він не тільки читає лекції, а й проводить семінарські заняття, дає їм путівку в океан законотворчості, правознавства і юриспруденції. І на це він має моральне право. Бо на всьому життєвому шляху був і залишається зразком дотримання професійної етики.

«Американський суддя будь-якого рівня не має імунітету. Він має бути абсолютною незалежним від усіх. І якщо він, не дай, Боже, скоїть кримінальний злочин, відповідатиме за свої провини згідно із законом», — часто повторює ці слова своїм вихованцям та українським колегам. А ті згадують, що пан професор ніколи нікому не дозволяє розраховуватися за нього навіть за горнятко кави чи філіжанку чаю. І це дуже контрастне з тим, що часто служителі української Феміди вже в перші роки своєї роботи в судах найнижчого рівня обростають фешенебельними хоромами, гектарами земельних ділянок, стають власниками крутих «тачок».

Богдан Петрович ніколи не гнався за успіхом — цією кольоровою птахом американської мрії. Він просто чесно і добросовісно вартував закон, дбав про верховенство права і цим досяг своєї мрії. Незаплямована честь і совість дозволили нашому співвітчизнику самостійно піднятися крутими сходами від студента і стажиста до федерального судді

Богдан Футей має активну життєву позицію.
Фото з сайту zib.com.ua.

американського суду претензій. Він до сьогодні залишається єдиним на теренах Сполучених Штатів американським федеральним суддею, який народився в Україні.

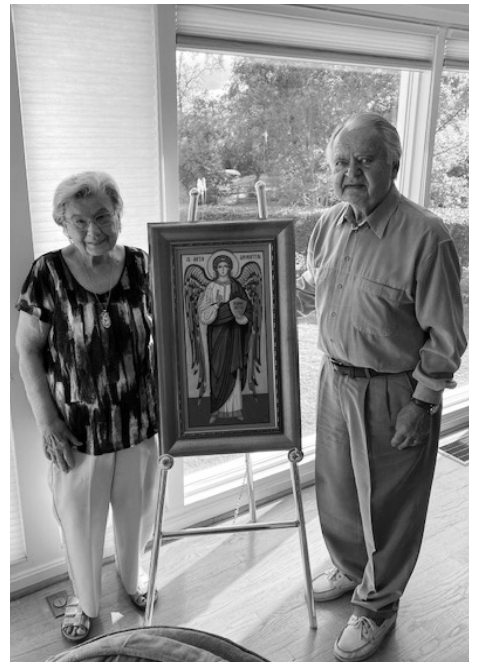
«Коли мене Рональд Рейган, — показує пан Богдан на стіні його робочого кабінету світліну з американським президентом, — номінував на посаду федерального судді, я мав подати до Білого дому документи, які б засвідчували, що маю не менше десяти років стажу практики адвокатом, мав подати відомості про п'ятнадцять судових процесів, у яких брав участь. До того ж мав вказати, чи гідний я посади федерального судді, яка є професійним завершенням правничої кар'єри в США.

Після цього ФБР перевіряло мою минулу діяльність. Цікавилися знаннями, темпераментом, хистом, психічним станом, адекватністю поведінки в різних ситуаціях. І тільки після цього президент подає пропозицію до Сенату. А той розпочинає по новому колу свою перевірку. Своє слово мовить Американська асоціація адвокатів. І знову висновок робить комісія Сенату. Він же робить і останній крок — схвалює чи ні кандидатуру на вакантну посаду федерального судді.

Ось таке сито відбору має пройти людина. Очевидно, саме тому в Америці суддя — чи то штату, чи федеральний — найшанованіша посада в суспільстві. Хоча в США будь-яка людина, незалежно від того, яку посаду вона обіймає, не стоїть вище закону. Повторюся, він тут — не дишло».

Шлях до визнання

Шлях до такої вершини в професійній кар'єрі Богдана Футея був непростим. Наприкінці Другої світової війни батько Петро Пилипович, який багатороки у роки молодості поклав на благо боротьби за незалежність України, разом з дружиною Марією та малим Богданком виїхали до Німеччини. Звідти нелегка дорога пролягла до Аргентини. Там Богдан закінчив гімназію і досконало вивчив іспанську мову, якою вільно розмовляє й понині.

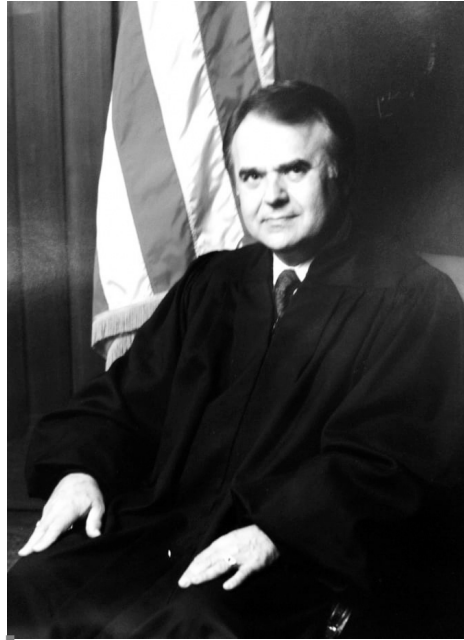
Пан Богдан із дружиною Мирославою біля родинної ікони Ангела-охоронця.
Фото Миколи ГРИНЯ.

Від 1957 року родина перебралася до З'єднаних Штатів Америки, де батько Богдана навіть став одним із фундаторів Гарвардського центру українських студій. Сам же Богданко, за його образним висловленням, розпочав торувати шлях, аби досягнути у безмежному і такому далекому від землі небі, здавалося б, недосяжну зірку. Здобув знання в університеті Вестерн Резерв, потім продовжив гризти граніт юриспруденції в юридичному коледжі і в 29 років став доктором права.

Крок за кроком на посадах у приватних правничих компаніях, на посту головного помічника прокурора поліції, помічника мера міста Клівленд, організатора і партнера правничої фірми, голови комісії з урегулювання міжнародних позовів США. Це — не повний перелік його службових сходінок до того часу, як у 1987 році президент Рейган особисто зателефонував пану Футею і запропонував йому номінуватися на пост федерального судді, а після згаданих вище перевірок своїм указом призначив нашого співвітчизника суддею Федераль-

ДІЙОВІ ОСОБИ

МОЖЕ БУТИ, МОВ ДИШЛО

Федеральний суддя Богдан Футей.
Фото з сайту law.ukma.edu.ua.

Богдан Футей на березі озера Оглетом.

ного суду претензій. На цьому посту він сумлінно працював до 2002 року. До того часу, доки мав право займати цей високий пост в американській судовій системі до досягнення вікової межі.

Й опісля пан Богдан не сидів склавши руки. І йдеться тут не про виховання шістьох онуків своїх трьох дітей. І не про щоденні піші прогулянки понад берегом озера Оглетом, в якому, до речі, любив купатися його український одноплець Михайло Горинь і в якому сам Богдан Петрович кайфує побалуватися серед хвиль. Особливо коли «моторкою» запливе в те місце, де зустрічаються затока Чесапек з річкою Северн.

Йдеться навіть не про ті хвилини, коли він у свої повні вісімдесят та ще й з хвостиком років «гнуздає» «Тойоту» і їде до Вашингтона на зустріч із колегами-правниками чи у громадських справах багатьох структурних підрозділів української діаспори. За роки, прожиті далеко від рідної Тернопільщини, він став відомим громадським діячем українського зарубіжжя.

З молоком матері він всотав у себе непросту історію українського національно-визвольного руху. Патріотичні погляди ще в дитинстві прищепив Богданкові батько, який важко пережив трагічний період національно-визвольних змагань українського народу, але залишився вірним ідеї кращого майбуття України. І за цю віру довго був переслідуваний, і тому змушений жити і тяжко працювати на землях не завжди привітної чужини.

Полум'яну любов до України Петро Пилипович зумів прищепити всім членам родини, які за багато років життя в інших краях вільно спілкуються материнською мовою і вірно служать своїй Материні. Звісно, свій позитивний відбиток залишили ще в підлітковому віці зустрічі зі Степаном Бандерою у німецькому таборі для іммігрантів з України та зі справжніми патріотами національного відродження держави Ярославом та Ярославом Стецьками. Ось тому, підкоряючи вершини права та юриспруденції в Америці, великий українець Богдан Футей весь час не забував і про матір-Україну. Сприяв їй словом і конкретною справою.

Ще в юні роки Богдан стає президентом студентської організації імені Адама Коцика в Клівленді, президентом Союзу українських студентських товариств Америки, президентом світової української студентської організації, очолює спілку української молоді Америки в Клівленді, його призначають головним радником і контролером Українського народного союзу, президентом українсько-американської асоціації адвокатів.

Вже пізніше його обирають президен-

том комітету допомоги Україні. Члени цих та інших українських структур за кордоном пам'ятали і регулярно відзначали та пошанували під синьо-жовтими знаменами і з тризубами на лацкані піджаків та співом славня «Ще не вмерла» знаменні дати й події в історії Української народної республіки. Це й трагедію Батурина, і переможну битву з москвитями під Конотопом, проголошення УНР, Акта злуки УНР і ЗУНР, подвиг студентів під Крутами, проголошення Акта відновлення Української держави у Львові 30 червня 1941 року, трагічні три голодомори, влаштовані більшовицькими комісарами на теренах України, та інші дати, про які комуністична влада заборонила навіть згадувати в ріднім краї.

Одночасно Богдан Петрович досліджує та оприлюднює теми концептуальних правових проблем становлення Української держави, верховенства права і незалежності судів та суддів при здійсненні правосуддя, кодексу поведінки суддів. Ці та інші теми стають у нагоді українським законотворцям та практикам-правознавцям після відродження Незалежності держави. Багато з них відзначають, що пан Богдан має цілісне і чітке бачення судової системи в Україні. Це дуже цінно в контексті судової реформи в нашій державі, що триває ось уже три десятиріччя.

І цілком логічним після такого пройденого шляху є гопак професора, доктора правничих наук Богдана Футей на київському Хрещатику, який він становив у святковій ході на честь першої річниці Незалежності України разом зі своїми однодумцями і побратимами В'ячеславом Чорноволом, Михайлом Горинем, Іваном Драчем, Дмитром Павличком, Олександром Ємцем. «Адже з безбатченків, — і сьогодні радіє пан Богдан, — ми перетворилися на синів незалежної держави, з «росіян», «совітів», як нас звали за кордоном, ми тут теж стали українцями...»

Претензії до українських правників

«Це добре, що в Україні реформують судову систему, — мовить він на різних симпозиумах, нарадах, конференціях. — Але не дуже добре, коли навіть у ході таких перетворень чиновники викликають суддів усіх рівнів, у тому числі й Верховного та Конституційного судів, до себе в кабінет, так би мовити, на килим і там їм читають лекції про те, як має виглядати судова незалежність. Це аж ніяк

не сприяє верховенству права, незалежності судів і суддів. І я особисто маю претензії до українських правників, які через ці та інші неподоби не критикують представників влади».

Як спеціаліста з конституційного права Богдана Петровича депутати й урядовці включили радником робочої групи з розробки проекту Конституції України після відновлення незалежності та законодавства щодо діяльності Верховної Ради України. Особливі емоційні спогади в Богдана Петровича про «конституційну ніч» у Верховній Раді України, яка припала якраз на день його народження. Відтоді День Конституції України збігся з його днем народження — і він з родиною та численними гостями щороку відзначає подвійне свято.

Про аспекти відродження Української держави та свою участь у цьому процесі Богдан Петрович розповів у книзі «Становлення правової держави в Україні: 1991—2011 роки». В трьох її випусках відображено його працю в програмах верховенства права, судових конференціях, лекціях в університетах України, Європи, Аргентини, інших держав.

Через відомі нинішні перипетії в Конституційному Суді України Богдана Петровича знову покликали радником у групу експертів. Чесність і добросовісність правознавця не дозволили йому кривити душу. Він із самого початку поставив під сумнів конституційність конкурсу з призначення суддів. На першому засіданні комісії він акцентував увагу правознавців на відсутності вакантних посад членів суду, які призначаються за квотою президента, і що призначення стануть можливі тоді, коли там звільняться місця. Свої аргументи правник виклав окремою думкою, де згадав і про верховенство права — основу основ американського правосуддя.

Після різкого виступу пана Футей онлайн-трансляцію засідання конкурсної комісії зупинили. А далі засідання комісії вже проходило без пана Футей. Так наша влада ще раз переконливо показала, що вона із суддів навіть найвищого рівня робить не вершителей правосуддя, а прислужників. Реформи ж законодавства мають відбуватися не для задоволення амбіцій політиків.

Невиконання закону свідчить про його відсутність. І мені залишається незрозуміло, — розмірковує пан Футей, — та сверблячка, коли кожен український президент, коли приходить до влади, прагне внести зміни, доповнення до чинної Конституції держави. За таку практику я б, образно кажучи, бив по руках. Бо це шкідлива практика. Чому б їм не скористатися світовим досвідом? Наприклад американським, коли за 230 років до Основного Закону внесено лише 27 поправок. Ось такою має бути шана до Конституції держави.

Схожу принциповість пан Футей демонстрував не раз. Ще в 2013 році під час роботи міжнародної конференції про Голодомор в Україні на початку тридцятих років з мільйонними жертвами і важкими психологічними наслідками для українського суспільства він виступив за визнання цієї страшної трагедії геноцидом і наголосив на важливості, аби тодішній уряд України наполегливо продовжив в ООН роботу в цьому напрямі. Бо злочин комуністичного режиму проти людства має бути не тільки засуджений, а й покараний. Цим виступом він підтвердив думки і переконання ще одного українського патріота, останнього голови уряду України в екзилі Івана Самійленка, який про ці ж жахливі речі комуністичного режиму в Союзі доповідав у Конгресі США.

Родинний будинок як штаб-квартира

Узагалі ж із часу проголошення незалежності України затишний і скромний будинок родини Футей став своєрідною

штаб-квартирою майже всіх делегацій України в Сполучених Штатах. Щирі, відверті та відкриті дискусії з питань державотворення, національної безпеки, ринкової економіки, приватної власності, судової незалежності і верховенства права, інших важливих проблем побудови могутньої Української держави в цілому мали значний вплив якщо не на всіх, то на переважну більшість гостей цього будинку. А тут проголошували тости урядовці, народні депутати, судді Конституційного і Верховного судів України, науковці.

Задля порад і консультацій сюди, в будинок судді Футей, який з весни до осені потопає в півоніях, ірисах, чорнобривцях та айстрах, де буває волосський горіх, привезений з українського Прикарпаття, приїжджали всі послы України в США. Ось і нещодавно, за день до нашої зустрічі, з теплим дружнім візитом побувала пані Надзвичайний і Повноважний Посол України в США Оксана Маркарова.

Такі візити пояснюються ще й тим, що дружина пана Богдана Мирослава на прохання тодішнього голови Верховної Ради України Івана Плюща, народного депутата Дмитра Павличка та інших керманців держави на волонтерських засадах була першим секретарем нашого посольства в США. І на цьому посту трудилася упродовж двадцяти років. Така безоплатна звияжна праця патріотки відзначена трьома орденами княгині Ольги.

За заслуги перед Українською державою та народом високі відзнаки одержав з рук президентів і Богдан Петрович. Та чи не найбільше він пишається званням «Українець року», яке присвоїли йому майже два десятиліття тому в номінації «Професійна служба» та «Людина року» — нагорода Українського інституту Америки. За період роботи та громадської діяльності Богдан Петрович спілкувався не тільки з усіма президентами Сполучених Штатів, а й з очільниками незалежної України Леонідом Кравчуком, Леонідом Кучмою, Віктором Ющенком, Петром Порошенком. Про це розповідають численні світліни на стінах будинку.

У затишних кімнатах ошатного будиночка родини Футей усе нагадує про таку далеку і таку близьку та рідну Україну. Тут і прибрані барвистими рушниками вишиті й мальовані українському стилі ікони, набори писанок, декоративні інкрустовані тарелі, різьблені шкатулки. Поруч з цим багатством — символічні гетьманські булави. Їх дарували пану професору не тільки друзі й знайомі, а й студенти.

Саме спудеї знаменитої Могилянки, до заснування якої колись доклавав руку славетний Іван Мазепа, при врученні на знак подяки за науку символу влади, мужності, мудрості й лідерства назвали Богдана Петровича гетьманом правознавства та правосуддя. Як американського, так, безумовно, й українського, яке він, використовуючи свій багатогранний досвід, разом з однодумцями ставив і продовжує підтримувати та розбудовувати на шляху розвитку і вдосконалення. Бо правосуддя є справою розуму і совісті. І ці риси притаманні пану Футей протягом усього життєвого шляху.

У руках американського судді з глибоким українським корінням свого роду Богдана Футей, котрий і сьогодні є заступником голови найпотужнішої організації українців світу — Українського конгресового комітету — і який усе життя вболіває, аби Україна була незалежною демократичною державою, а на судову гілку влади не чинився тиск двох інших, ця важлива ознака військової влади у козацькому війську символізує ще й боротьбу за державність прапори України, незалежність у ній судової влади і верховенство права на її теренах. Тут є ще над чим працювати і над чим замислитись, щоб допомогти колегам-правникам з України удосконалити законодавчий процес і повернути їй той шанс, коли вона не вкористалася наставним гетьманом Пилипа Орлика для побудови справжньої демократичної держави і не стала дороговказом у цій справі не тільки для європейських держав, а й для Америки. ■